

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

POSTIH PROVOZOVATELŮ GROWSHOPŮ V ČR

závěrečná zpráva z výzkumného úkolu

Kriminologická analýza pravomocných soudních rozhodnutí v trestních věcech souvisejících s prodejem technologií a potřeb pro pěstování rostlin pod umělým osvětlením, tzv. „growshopů“

Řešitel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Autoři: JUDr. Petr Zeman, Ph.D.
Mgr. Martina Pešková
JUDr. Michaela Roubalová, Ph.D.

Praha 2019

Autorský kolektiv:

JUDr. Petr Zeman, Ph.D.

Mgr. Martina Pešková

JUDr. Michaela Roubalová, Ph.D.

Recenzenti:

Mgr. Hana Fidesová, Ph.D. (Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze)

brig. gen. Mgr. Jakub Frydrych (ředitel Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR)

Poděkování:

Autoři studie děkují pracovníkům Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, zejména pplk. Mgr. Haně Tošnarové, jakož i policistům z územních útvarů Policie ČR, za shromáždění a poskytnutí dokumentů k analýze. Zvláštní poděkování náleží Mgr. Haně Fidesové, Ph.D., z Kliniky adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze, a brig. gen. Mgr. Jakubu Frydrychovi, řediteli Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, za provedení externí recenze této zprávy a poskytnutí cenných připomínek a námětů.

Obsah

I. Původ úkolu	4
II. Základní terminologie.....	5
III. Vstup do problematiky	6
IV. Postup a metodologie studie	9
V. Výsledky.....	13
V.1. Základní informace o pachatelích	13
V.2. Charakteristiky provozovaných growshopů	14
V.3. Právní kvalifikace.....	20
V.4. Argumenty obhajoby	28
V.5. Konečné rozhodnutí ve věci	42
V.6. Reflexe rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu z r. 2012.....	47
VI. Závěr a diskuse.....	50
Citovaná literatura	56

I. Původ úkolu

Na počátku roku 2016 oslovila Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (dále též „NPC“) Institut pro kriminologii a sociální prevenci s námětem na realizaci studie, spočívající v analýze vybraných aspektů série případů, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin šíření toxikomanie dle § 287 tr. zákoníku¹ v souvislosti s provozováním tzv. growshopů.² NPC poukázala zejména na potřebu sumarizace a hlubšího rozboru soudní praxe při interpretaci znaků skutkového podstaty trestného činu dle § 287 tr. zákoníku ve vztahu k jednání, spočívajícímu v provozování growshopu se zaměřením na sortiment pro pěstování rostliny konopí.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále též „IKSP“) se ve své výzkumné činnosti drogové problematice věnuje dlouhodobě a kontinuálně. Po zvážení disponibilních výzkumných kapacit a po dohodě s NPC bylo rozhodnuto o realizaci analýzy vybraných pravomocných soudních rozhodnutí v trestních věcech, týkajících se provozování growshopů v ČR, jako výzkumného úkolu nad rámec platného Střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP na období 2016-2019³. Doba řešení úkolu byla stanovena na období 1. ledna 2018 – 31. prosince 2018, za předpokladu včasného dodání nezbytných podkladů od NPC.⁴ Provedení analýzy se následně stalo součástí Akčního plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky 2016–2018⁵ (úkol 6.11.) a Národního akčního plánu drogového informačního systému (NAPDIS) na r. 2016-2018⁶ (kapitola 4.1.8).

¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

² Jako growshopy se obecně označují obchody (ve formě kamenných prodejen i e-shopů), nabízející ke koupi sortiment určený k pěstování rostlin konopí především pod umělým osvětlením (indoor). Součástí nabídky bývají často též kuřácké potřeby, informační a propagační materiály vztahující se k subkultuře pěstitelů rostlin konopí a uživatelů konopných drog.

³ Schválen rozhodnutím náměstka ministra spravedlnosti pro řízení sekce trestní politiky, č.j. MSP-38/2015-SIN-SNME/2, ze dne 20. 11. 2015.

⁴ K metodologii a postupu při řešení úkolu viz Kapitulu IV.

⁵ Schválen usnesením vlády ČR č. 567, ze dne 22. 6. 2016.

⁶ Schválen usnesením Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky č. 04/0716, ze dne 18. 7. 2016.

II. Základní terminologie

Vzhledem ke skutečnosti, že analýza byla zaměřena především na aplikaci příslušných ustanovení trestního zákoníku, používáme v této zprávě pojmy z oblasti drogové problematiky zpravidla ve významu, odpovídajícím právní úpravě nakládání s návykovými látkami. Pojmem „droga“ se zde rozumí omamná nebo psychotropní látka, uvedená v přílohách č. 1 – 7 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, v platném znění. „Konopím“ je kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (*Cannabis*) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík.⁷ Výraz „rostlina konopí“ se v této zprávě používá pro veškeré rostliny rodu konopí (*Cannabis*).

Právní terminologie v oblasti nakládání s návykovými látkami obecně a s konopnými látkami zvláště je dosti komplikovaná a ne vždy konzistentní a srozumitelná. Poněkud matoucí může například být, že samotná rostlina konopí obsahuje či může obsahovat několik různých omamných a psychotropních látek, uvedených v nařízení vlády č. 463/2013 Sb. Omamnou látku „konopí“ představuje přímo část rostliny konopí, a to, jak bylo výše uvedeno, její kvetoucí nebo plodonosný vrcholík nebo její nadzemní část s vrcholíkem. Rostlina konopí dále obsahuje omamnou látku „pryskyřice z konopí“ v podobě pryskyřice, nacházející se zejména na jejích květech. Hlavními účinnými psychoaktivními látkami, obsaženými v rostlině konopí, jsou psychotropní látky „tetrahydrokanabinol“ (THC), resp. „delta-9-tetrahydrokanabinol“ (delta-9-THC).⁸ Samostatnou omamnou látkou jsou též „konopí extrakt a tinktura“, tedy výtažky a výluhy z konopí, získávané jeho dalším zpracováním, a „konopí pro léčebné použití“, což je konopí určené k přípravě léčivých přípravků se standardizovaným obsahem tetrahydrokanabinolu. Naproti tomu obecně vžitá názvy konopných drog jako „marihuana“, „hašiš“, „hašišový olej“ apod. nejsou právními pojmy a v seznamech omamných a psychotropních látek je nenajdeme.⁹

⁷ Ustanovení § 2 písm. d) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění.

⁸ V nařízení vlády č. 463/2013 Sb. je u psychotropní látky delta-9-THC uveden i mezinárodní nechráněný název (INN) „dronabinol“, což je jinak označení vžitě pro synteticky připravený delta-9-THC, používaný jaké léčivý přípravek v terapeutické praxi.

⁹ Přesto se jedná o omamné látky. Marihuana, tedy usušené květy (a příp. listy) rostliny konopí, je omamnou látkou „konopí“. Hašiš, tedy konopná pryskyřice, je omamnou látkou „pryskyřice z konopí“. Hašišový olej, což je výtažek z konopné pryskyřice, je omamnou látkou „konopí extrakt a tinktura“.

III. Vstup do problematiky

NPC v rámci plnění svých úkolů při postihu nelegálního obchodu s konopnými drogami již od první dekády nového století monitorovala v ČR nárůst pěstování rostlin konopí „indoor“ technologiemi, tj. v uzavřených prostorách, pod umělým osvětlením a často hydroponickým způsobem (tj. v živném roztoku). Semena, technologie a další potřeby pro takové pěstování byly dováženy ze zahraničí a v ČR nabízeny v kamenných obchodech i internetových e-shopech. Tyto obchody zpravidla oficiálně fungovaly jako prodejny potřeb pro pěstitele či zahrádkářských potřeb (viz např. Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2005; Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2006). Pro takové provozovny se vžil název „growshopy“, používaný i v zahraničí (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2012, stránky 94-95; European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 2016, str. 62). Přestože jejich provozovatelé deklarovali, že jimi nabízený sortiment je určen k legálnímu pěstování okrasných rostlin, ovoce a zeleniny apod., zejména v začátcích některé growshopy vcelku nezakrytě odkazovaly k rostlinám konopí, např. názvem, logem v podobě konopného listu, doplňkovým sortimentem v podobě kuřáckých potřeb, informačních a propagačních materiálů apod. Podstata provozování growshopů se stala součástí obecné diskuse o drogové problematice v ČR, kdy na straně jedné byla zdůrazňována formální legálnost nabízení a prodeje pěstitelských potřeb a growshopy se staly určitým symbolem úsilí o liberalizaci přístupu ke konopným drogám, na straně druhé byl provoz growshopů dáván za příklad neúcty k právu a zjevného obcházení zákona. Otázka možné kolize se zákonem, zejména s trestním právem, nebyla soudy řešena jednotně, což přispívalo k nejistotě orgánů prosazujících právo, především policie, ohledně vhodného přístupu k této činnosti (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2014). Dlužno uvést, že jednotlivé growshopy se od sebe samozřejmě lišily a liší (šíří sortimentu, poskytováním poradenství v oblasti pěstování rostliny konopí, napojením na komunitu pěstitelů a uživatelů konopných látek apod.), takže v některých případech je odlišné posouzení protiprávnosti jednání jejich provozovatelů pochopitelné. NPC evidovala v roce 2013 více než 120 provozoven se znaky, charakteristickými pro growshopy (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2014).

Přelomovým pro přístup orgánů činných v trestním řízení k posuzování jednání, spočívajícího v provozování growshopů, bylo trestní řízení, v němž v prvním stupni rozhodoval Okresní soud v Semilech pod spisovou značkou 4 T 37/2012. Rozsudkem tohoto soudu byli dne 7. 3. 2012 dva obvinění uznáni vinnými přečinem šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Toho se

podle skutkových zjištění soudu dopustili zjednodušeně řečeno tím, že v kamenné prodejně (s názvem Grow Shop) nabízeli a veřejně prezentovali materiály, propagující pěstování rostliny konopí setého a užívání marihuany, a poskytující návod k pěstování různých kultivarů rostliny konopí setého za účelem získání co nejvyššího obsahu tetrahydrocannabinolu (THC) v rostlině. V uvedených materiálech byly kromě návodů na pěstování rostliny konopí setého popisovány i účinky užívání částí rostlin na lidský organismus a obsah THC v jednotlivých kultivarech. V sortimentu prodejny dále byla i semena řady různých kultivarů rostliny konopí setého. První z obviněných byl jednatelem obchodní společnosti, provozující prodejnu, druhý v prodejně pracoval jako prodavač. Oba obvinění byli za uvedený přečin shodně odsouzeni k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu osmnácti měsíců. Jednomu z obviněných (jednatele společnosti provozující prodejnu) byl vedle podmíněného trestu odnětí svobody uložen ještě trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, a to semen kultivarů rostliny konopí setého včetně obalů, která byla v průběhu řízení zajištěna.

Oba obvinění se proti rozsudku soudu prvního stupně odvolali. Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací v řízení, vedeném pod spisovou značkou 10 T 114/2012, obě odvolání jako nedůvodná zamítl a rozsudek tak 31. 5. 2012 nabyl právní moci. Rozhodnutí odvolacího soudu napadli oba obvinění dovoláním k Nejvyššímu soudu ČR, který jejich dovolání odmítl jako zjevně neopodstatněná. Ani Ústavní soud ČR, k němuž se obvinění obrátili s ústavní stížností, jim nevyhověl a ústavní stížnost zamítl. Pro úplnost je vhodné dodat, že na oba obviněné se vztahovala amnestie prezidenta republiky ze dne 1. ledna 2013, v jejímž důsledku jim byly podmíněné tresty odnětí svobody prominuty. Zmíněná rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR¹⁰ a Ústavního soudu ČR¹¹ obsahovala důkladná odůvodnění, v nichž se soudy vypořádaly s výhradami obviněných vůči postupu a závěrům soudů prvního a druhého stupně a podrobně se zabývaly okolnostmi, které vyžadují, aby bylo jednání provozovatelů growshopů kvalifikováno jako trestný čin šíření toxikomanie.¹² Tím poskytla interpretační vodítka pro postup orgánů činných v trestním řízení v podobných věcech.

Uvedená rozhodnutí a výkladová vodítka v nich obsažená se také stala podkladem pro plošný a systematický zásah vůči provozovatelům growshopů, který NPC za součinnosti územních odborů Služby kriminální policie a vyšetřování (ÚO SKPV) a státních zastupitelství připravila a realizovala v roce 2013. Na jaře 2013 uskutečnila NPC monitoring internetových

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012.

¹¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13.

¹² K závěrům, které z rozhodnutí plynou, viz blíže v Kapitole V.6.

growshopů (e-shopů se sortimentem, nabízeným v kamenných growshopech) a zpracovala legislativní analýzu problematiky. Zároveň jednotlivé ÚO SKPV monitorovaly kamenné growshopy, spadající do jejich místní příslušnosti. Příprava byla po stránce metodické konzultována s vrchními státními zastupitelstvími, zejména pokud jde o okruh nezbytných definičních znaků growshopů, jak vyplynuly z citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR. Na základě toho byly vytipovány kamenné prodejny a e-shopy, jejichž provozování mohlo naplňovat skutkovou podstatu přečinu šíření toxikomanie dle § 287 tr. zákoníku. V průběhu roku se konaly koordinační schůzky zástupců NPC a specializovaných (toxi) oddělení Krajských ředitelství PČR a školení v dané problematice za účasti státních zástupců. Na podzim 2013 byla zahájena série realizací po celé ČR, směřujících k trestnímu stíhání osob, podílejících se na provozu vytipovaných growshopů (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2014; Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2013). Podle údajů NPC bylo do konce roku 2015 zahájeno celkem 58 trestních řízení, v nichž bylo obviněno 83 osob, přičemž 91 % v té době pravomocně ukončených případů skončilo odsouzením pachatele (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2016). Tato rozsáhlá akce policie přitáhla pozornost i laické veřejnosti a vyvolala výraznou odezvu v médiích, kde kromě ryze zpravodajských informací o jednotlivých realizacích či následných trestních řízeních po určité době a na různé argumentační úrovni silně rezonovala diskuse o (ne)vhodnosti kriminalizace tohoto typu jednání. Navzdory rozsahu a úspěšnosti (posuzováno podílem věcí, jež skončily pravomocným odsouzením obviněného) akce se s kamennými i internetovými growshopy lze v ČR setkat dodnes.

IV. Postup a metodologie studie

Studie byla realizována nad rámec Střednědobého plánu výzkumné činnosti IKSP na období 2016-2019, což limitovalo výzkumné kapacity, jež na ni bylo možno vyčlenit. V rámci úvah o možném řešení zadání, formulovaného NPC, proto bylo rozhodnuto, že těžiště studie bude spočívat v analýze dokumentů z trestních řízení, vedených ve věcech týkajících se provozovatelů growshopů, které NPC v součinnosti s územními útvary policie pro účely analýzy dodá. **Základní soubor** pro analýzu tedy tvořily trestní věci, týkající se případů ze série realizací vůči provozovatelům growshopů z podzimu 2013. S NPC bylo dohodnuto, že v průběhu ledna 2018 předá IKSP anonymizovaná konečná rozhodnutí a příp. další relevantní dokumenty z trestních řízení, týkajících se těchto případů, jež bude mít v té době k dispozici. Je třeba doplnit, že ne všechny případy ze základního souboru byly ke konci roku 2017 pravomocně ukončené, a o některých již pravomocně skončených se vedlo dovolací řízení před Nejvyšším soudem ČR či řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem ČR. **Výzkumný soubor** byl tedy získán záměrným výběrem přes instituci (Miovský, 2006), a tvořily jej trestní věci, spočívající v trestním stíhání osob, podílejících se na provozování growshopu, které byly zahájeny na základě některé ze série realizací z podzimu 2013, o nichž NPC předala IKSP dokumentaci, obsahující konečné rozhodnutí ve věci.

NPC pro účely analýzy dodala v elektronické podobě více než 180 anonymizovaných dokumentů různé povahy – nejčastěji se jednalo o meritorní či procesní rozhodnutí okresních či krajských soudů, rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ale též obžaloby či rozhodnutí státních zástupců o podmíněném zastavení trestního stíhání (či podmíněném odložení podání návrhu na potrestání), rozhodnutí policejních orgánů o odložení věci, návrhy na podání obžaloby, zprávy územních útvarů policie o výsledcích monitoringu growshopů atd. Tyto dokumenty bylo třeba seřadit podle jednotlivých případů (trestních řízení). Některé dokumenty byly dodány vícekrát, duplicity byly odstraněny. Výsledkem katalogizace dodaných dokumentů byl soubor 54 případů.

Některé z těchto případů ovšem bylo nutno z analýzy vyřadit, neboť nesplňovaly podmínky výběru. Jednalo se např. o trestní věc z roku 2011, jež vyústila v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 1206/2012 a v nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 934/13 (viz výše). Dále kritéria pro analýzu nesplňoval případ, spočívající v provozování indoor pěstírny rostlin konopí a následném prodeji z nich získané marihuany, kde jednání pachatelů bylo kvalifikováno jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Vyřazen byl

i případ, kdy bylo podmíněně zastaveno trestní stíhání, vedené pro přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, přičemž jednání pachatele spočívalo v tom, že ve svém bydlišti pěstoval v malém množství rostliny konopí a z nich získanou marihuanu poskytoval dílem zdarma, dílem za úplatu, jiným osobám, přičemž zároveň byl provozovatelem prodejny s názvem „Grow Shop“, kde mj. k poskytování marihuany třetím osobám docházelo. Třebaže v tomto případě k provozování growshopu patrně došlo, v dostupných dokumentech o této okolnosti nebyly téměř žádné bližší informace, protože se dokumenty zaměřovaly výlučně na znaky trestného činu dle § 283 tr. zákoníku, nikoliv na případný trestný čin šíření toxikomanie prostřednictvím provozování growshopu. A konečně byly ze souboru vyřazeny tři případy, v nichž došlo k odložení věci policejním orgánem, neboť v nich nedošlo k zahájení trestního stíhání. Usnesení o odložení věci dle § 159a odst. 1 tr. řádu¹³ z těchto případů byla nicméně využita jako ilustrace případů, které byly součástí série realizací na podzim roku 2013, nicméně již v počáteční fázi policejní orgán dospěl k závěru, že se o trestný čin nejednalo.

Ke třem případům nebylo dodáno žádné meritorní rozhodnutí, ale pouze obžaloba, návrh na potrestání, resp. usnesení o zahájení trestního stíhání. V justiční databázi CSLAV se nicméně podařily dohledat informace o tom, že v těchto trestních věcech došlo k pravomocnému odsouzení se stejnou právní kvalifikací, jaká byla navrhována ve zmíněných dokumentech. Všechny tři případy proto byly do analýzy zařazeny, i když pouze v omezeném rozsahu.

K případům, u nichž dodané dokumenty nezahrnovaly informaci o pravomocném skončení věci, byla v justičních databázích infoSoud a CSLAV podle spisových značek provedena kontrola, zda příslušné meritorní rozhodnutí nabylo právní moci, což se u všech případů potvrdilo. Nad rámec původního zadání byla provedena rešerše v on-line databázi rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, zda tento soud nerozhodoval jako soud dovolací ve věci některých pravomocně skončených případů z výzkumného souboru, k nimž případné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR nebylo dodáno.¹⁴ Tímto způsobem bylo do konce přípravné fáze analýzy dohledáno 7 relevantních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, jež byla do analýzy zahrnuta. Obdobně bylo dohledáno 6 relevantních rozhodnutí Ústavního soudu ČR v on-line databázi tohoto soudu.¹⁵

¹³ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁴ Dostupná na adrese: http://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/WebSpreadSearch.

¹⁵ Dostupná na adrese <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>.

Výzkumný soubor tedy nakonec tvořilo 48 případů – trestních věcí, v nichž bylo trestní řízení vedeno proti celkem 69 osobám. Jak již bylo uvedeno, pro účely analýzy byly k jednotlivým případům k dispozici různé druhy dokumentů. Pokud jde o rozhodnutí ve věci, v 8 případech bylo k dispozici meritorní rozhodnutí státního zástupce okresního státního zastupitelství, ve 32 případech rozhodnutí okresního/obvodního soudu, v 16 případech rozhodnutí krajského soudu (vč. Městského soudu v Praze) a ve 12 případech rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR. U 7 případů bylo k dispozici i rozhodnutí Ústavního soudu. Kombinace rozhodnutí, jež byla v případech z výzkumného souboru k dispozici, zachycuje Tabulka 1.

Tabulka 1: Analyzovaná rozhodnutí podle orgánu, který je vydal

OČTŘ, jejichž rozhodnutí byla v daném případě k dispozici pro analýzu	Počet případů
OSZ	8
OS	16
OS;KS	8
OS;NS	2
OS;ÚS	1
OS;KS;NS	1
OS;NS;ÚS	1
OS;KS;NS;ÚS	3
KS	1
KS;NS	2
KS;NS;ÚS	1
NS	1
NS;ÚS	1
jinak	3
Celkem	49

Vysvětlivky: OČTŘ – orgán činný v trestním řízení; OSZ – státní zástupce okresního státního zastupitelství; OS – okresní/obvodní soud; KS – krajský soud (vč. Městského soudu v Praze); NS – Nejvyšší soud ČR; ÚS – Ústavní soud ČR; jinak – případy, kdy nebylo k dispozici meritorní rozhodnutí. V jednom případě bylo k dispozici usnesení o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání jednoho ze spolupachatelů a návrh na potrestání druhého, takže v tabulce se tento případ vyskytuje dvakrát, konkrétně v řádcích „OSZ“ a „jinak“; proto je součet případů o jeden vyšší než počet případů ve výzkumném souboru.

Pokud jde o datum vydání analyzovaných meritorních rozhodnutí (míněno posledních v dané věci, která byla k dispozici), spadala do období od roku 2013 do roku 2017, což není překvapením, neboť některé trestní věci ze série realizací z podzimu 2013 nebyly dosud ukončeny. Nejvíce rozhodnutí bylo vydáno v roce 2014 (20). Z roku 2013 pocházela 3 rozhodnutí, z roku 2015 jich bylo 17, z roku 2016 dalších 5 a z roku 2017 zbylá 3. Z hlediska regionálního rozložení analyzovaných případů lze konstatovat, že zastoupeny byly všechny soudní kraje, jednalo se tedy ze strany policie skutečně o plošnou celorepublikovou akci. Nejvíce případů bylo ze Severomoravského kraje (13), výraznější zastoupení měly i případy

z kraje Jihomoravského (11). Do Západočeského a Severočeského soudního kraje spadalo po 6 případech, do Středočeského 4, do Jihočeského a na území hlavního města Prahy po 3, a do Východočeského 2.

Pro účely sběru dat z analyzovaných dokumentů byl vytvořen záznamový arch. Okruh sledovaných proměnných reflektoval skutečnost, že zdrojem dat byla rozhodnutí soudu, resp. státního zástupce. Sledovány byly údaje o okolnostech stíhaného jednání, podobě a sortimentu growshopu, základní údaje o pachatelích, odůvodnění právní kvalifikace činu, argumenty obhajoby a způsob, jak se s nimi soudy vypořádaly, procesní aspekty věci, a také to, zda a příp. jak meritorní rozhodnutí zohledňovala ona „přelomová“ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR (sp. zn. 8 Tdo 1206/2012) a Ústavního soudu ČR (sp. zn. III. ÚS 934/13). Celkem tak bylo ke každému případu sledováno cca 50 různých položek.

V. Výsledky

V.1. Základní informace o pachatelích

V analyzovaných případech bylo stíháno¹⁶ celkem 69 osob, z toho 56 mužů a 13 žen. Průměrný věk pachatele v době policejní realizace činil 31 let (modus 35 let). Dvěma nejmladším pachatelům bylo v době akce 18 let, dvěma nejstarším 49 let. Téměř dvě pětiny pachatelů (27) byly ve věku mezi 30 a 35 lety. Věkové rozložení souboru stíhaných osob znázorňuje Tabulka 2.

Tabulka 2: Věk pachatele v době realizace (kategorie)

Věková kategorie	18 - 24	25 - 30	31 - 40	41 - 49	nezjištěno	celkem
Počet pachatelů	8	19	33	7	2	69

Pozn.: U dvou spolupachatelů se nepodařilo věk v době realizace zjistit, neboť k tomuto případu bylo k dispozici pouze jedno rozhodnutí, v němž nebylo datum narození obviněných uvedeno.

Pokud jde o počty pachatelů, stíhaných v jednotlivých analyzovaných případech, ve dvou třetinách případů (31) byl stíhán jediný pachatel. V 15 případech byli spoluobvinění dva, v jednom byli tři a ve zbylém případě bylo stíháno celkem 5 obviněných. Naprostá většina obviněných (64) působila jako faktický provozovatel growshopu, tedy společník či statutární orgán obchodní společnosti, která growshop provozovala, nebo osoba samostatně výdělečně činná, zabývající se tímto provozem. Čtyři obvinění nicméně v growshopu pracovali jako prodavači a jeden byl na pozici provozního – ve všech těchto případech byly dané osoby stíhány společně s faktickými provozovateli growshopu.¹⁷

Přestože majiteli, resp. provozovateli growshopů byly v některých případech obchodní společnosti, byly v analyzovaných trestních řízeních stíhány výlučně fyzické osoby. Právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob¹⁸ nabyla účinnosti 1. ledna 2012, nicméně až do 1. prosince 2016 nepatřilo šíření toxikomanie mezi trestné činy, za které může být právnická osoba trestně odpovědná.

¹⁶ V případech, které skončily podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (resp. osvědčením podezřelého ve zkušební době), se pachatelé do procesního postavení obviněného nedostali a jejich trestní stíhání nebylo zahájeno. Pro zjednodušení se nicméně dále v textu používá označení „obviněný“ jako společný výraz pro osoby, vystupující v analyzovaných případech v procesním postavení podezřelého, obviněného, obžalovaného či odsouzeného, a „stíháním“ se rozumí i vedení zkráceného přípravného řízení vůči dané osobě.

¹⁷ Vzhledem k naprosté převaze faktických provozovatelů growshopu mezi obviněnými se v textu pro zjednodušení píše o všech obviněných jako o „provozovateli growshopu“.

¹⁸ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

V.2. Charakteristiky provozovaných growshopů

Podstatou jednání provozovatelů growshopů, jež bylo předmětem trestního postihu, bylo nabízení, prezentace a prodej sortimentu, určeného zájemcům o pěstování rostliny konopí a uživatelům konopí, často společně s poskytováním informačního či poradenského servisu takovým zákazníkům. Konkrétní podoba jednání v jednotlivých případech byla popsána ve skutkové větě meritorního rozhodnutí soudu či státního zástupce. Skutkové věty se lišily zejména rozsahem, resp. mírou podrobnosti, s níž jednání pachatelů příslušný orgán popisoval, ale též ve způsobu popisu některých komponent případu, v nichž bylo shledáno naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu (viz dále).

„(...) jako majitel a prodavač v kamenném obchodě GROW SHOPU v Ch., T. v okrese S., a na veřejně přístupných internetových stránkách, nejméně od 31. října 2012 do 4. listopadu 2013 nabízel k prodeji semena kultivarů konopí indického, ze kterých lze vypěstovat konopí s vysokým obsahem THC, což je psychotropní látka uvedená v seznamu I podle Úmluvy o psychotropních látkách, a současně nabízel materiál určený pro pěstitele a konzumenty marihuany, konkrétně mobilní pěstírny, prostředky k podpoře růstu (zeminu, hnojiva, květináče, zavlažovací systémy, tepelná a světelná zařízení, filtry, technologie pro ventilaci, spínací a časovací hodiny a ventilátory), a dále propagační materiály s obrázky květů marihuany, kuřácké potřeby pro kouření marihuany, informace o době růstu, o způsobu pěstování, o vlastnostech a účincích semen, včetně obecného či konkrétního budoucího obsahu THC v rostlině, a činil tak proto, aby v zákaznících vzbudil chuť koupit si semena konopí, pěstovat rostlinu konopí a pak kouřit marihuanu (...).“

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 12. 2014, sp. zn. 8 To 537/2014

„(...) od blíže nezjištěného dne až do 4. 11. 2013 jednak prostřednictvím kamenného obchodu na adrese B., B., jednak prostřednictvím svého internetového obchodu, jako osoba samostatně výdělečně činná nabízel a veřejně prezentoval ucelený sortiment finálních výrobků, počínaje semeny různých odrůd konopí, z nichž některé blíže specifikoval a vychvaloval, přes technické části pěstíren, kterými jsou komponenty vzduchotechniky, elektro zařízení, osvětlení, ventilace, regulace a měření, jakožto i produkty podporující růst, až po výrobky, které slouží ke zpracování a uchování vypěstovaných produktů a jejich aplikaci, i přesto, že se na svých stránkách formálně distancoval od případného zneužití, což je právě vzhledem k nabízenému sortimentu a věci zcela zjevným zastíracím manévrem, kdy i na internetu uveřejněné vyobrazení rostlin indického konopí, vyšlechtěných odrůd, jakož i často používaný symbol vyobrazení listu konopí a potřeb ke kouření a úpravě je zcela evidentní podporou produktů marihuany, které je přístupné širokému okruhu veřejnosti, kdy je zřejmé že jeho jednání směřovalo k tomu, aby si jeho zákazníci kupovali semena konopí za účelem jejich pěstování a následného kouření v podobě marihuany, čímž tak podněcoval

rozhodnutí návykovou látku užít, přičemž THC (obecně známý jako marihuana) je uveden v příloze č. 4 k zákonu číslo 167/1998 Sb., v platném znění, jako psychotropní látka zařazená do seznamu I podle Úmluvy o psychotropních látkách (vyhláška č. 62/1989 Sb.).“

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 11 T 1/2014

„(...) jako jediný jednatel obchodní společnosti K., s. r. o., se sídlem O. – M. H., ul. D. č. ..., s vědomím a srozuměním, že svým jednáním může podněcovat a svádět široký okruh osob ke zneužívání návykové látky marihuany, s jejímiž účinky byl sám obeznámen, vyzdvihujíc její „pozitivní účinky“ se zamlčením jejich účinků negativních, navozujíc účelově dojem legality pěstování rostlin konopí setého s vědomím, že je zakázáno pěstovat druhy a odrůdy rostlin konopí (rod Cannabis), které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů,

od přesně nezjištěné doby, nejméně však od přesně nezjištěného dne měsíce dubna roku 2010 do konce měsíce června roku 2013 v O. – M. H. na ulici D. č. ... v prodejně K. a následně od 2. 7. 2013 do 4. 11. 2013 v O. – M. H. na ulici D. č. ... v prodejně K. a v období od měsíce března roku 2012 do konce měsíce června roku 2013 v H., na ulici D. t. č. ... v prodejně K., která byla zřízena jako pobočka prodejny K. nacházející se v O., v prostorách obou prodejen a současně nejméně od přesně nezjištěného dne měsíce dubna roku 2010 do konce měsíce června roku 2013 prostřednictvím internetového obchodu, umístěného na internetové doméně a od 1. 7. 2013 do 4. 11. 2013 prostřednictvím internetového obchodu, umístěného na internetové doméně, nabízel k prodeji a prodával semena rostlin konopí setého, a to zejména semena feminizovaná mj. zn. Green House seed, Royal Queen seeds, Pyramid seeds, Pandora seeds, Ministry of Cannabis, Dinafem seeds, Paradise seeds, Dutch Passion seed company, Serious seeds, Cann a game, T. H. seeds, DNA Generics Reserva privada, vše různých kultivarů, a dalších značek, o kterých je všeobecně známo, že z nich vyrůstá nejvhodnější konopí seté pro potřeby užívání ve formě marihuany, ze kterého se jeho zpracováním získává největší obsah účinné látky THC, prostředky k pěstování rostlin konopí setého jako např. pěstební stany tzv. home boxy, předradníky s kabeláží, plechová stínítka, svítidla, filtry, neutralizéry, ventilátory, zavlažovací systémy, hnojiva, substráty, květináče apod. současně s tím veřejně prezentoval dosud nezjištěnému širokému okruhu osob písemné materiály určené k pěstování rostlin se zaměřením na rostliny konopí, zejména podrobně popisující charakteristiky jednotlivých odrůd konopí co do chuti, vzrůstu, vzhledu, doby pěstování a sklizně, výnosnosti, koncentrace účinné látky s tím, že takto nabízel výše uvedená semena, pěstební prostředky a propagační materiály, jejichž prostřednictvím bylo možno rostliny konopí pěstovat bez nutnosti nákupu dalších pěstebních komponent mimo uvedené prodejny a domény, což bylo způsobilé vzbudit v osobách drogy z konopí neužívající úmysl tyto pěstovat či užívat a u uživatelů těchto látek v jejich užívání dále pokračovat,

přičemž marihuana je drogou z konopí setého a je uvedena v příloze č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznámech návykových látek, jako omamná látka zařazená do seznamu IV Jednotné úmluvy o omamných látkách a obsahuje účinnou látku delta-9-tetrahydrokannabinol neboli THC,

který je uveden v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako psychotropní látka zařazená do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách.“

Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 11. 12. 2015, sp. zn. 9 T 139/2015

Třebaže se v počátcích fungování growshopů v ČR jednalo téměř výhradně o klasické **kamenné prodejny**, postupem času se značná část obchodu s potřebami pro pěstitele rostliny konopí přesunula na **internet**. Kromě obvyklých funkcí internetových obchodů byla někdy důvodem snaha provozovatelů vyhnout se postihu tím, že oddělí nabídku a prodej různých druhů zboží tak, aby na jednom místě nekoncentrovali kompletní sortiment pro pěstování a konzumaci konopí (viz dále v Kapitole V.4.).

I v našem výzkumném souboru obvinění téměř ve všech případech (45) provozovali jak kamennou prodejnu, tak internetový obchod (e-shop). Ve dvou případech byly provozovány pouze e-shopy a v jednom pouze kamenná prodejna. Dlužno dodat, že e-shopy nebyly jedinou formou přesunu nabídky sortimentu growshopů do virtuálního prostředí. V několika případech obsahovaly dostupné dokumenty informace o tom, že obvinění ke kontaktování potenciálních zákazníků a k nabídce svého zboží používali též sociální sítě (facebook).

Označení „growshop“ v základním významu odkazuje na obchod se zbožím pro pěstování rostlin obecně („to grow“ = anglicky mj. růst, pěstovat) bez nutné vazby na rostliny konopí. Ve velké většině případů obsahovaly **názvy growshopů**, ať již kamenných obchodů či e-shopů, výrazy „grow“ či přímo „growshop“: GROW PASSION, BIGUGROWER, GROWZONE, GROWMART, GROWLAND, GROWWAY, NASZGROWSHOP, ORIGINAL GROWSHOP, growsun.cz, growshop-ok.cz, growpodlampou.cz, topgrowshop.cz, growstore.cz, dreamgrow.cz, grows-hop.cz atp. V některých případech ovšem názvy zaměření obchodu na pěstování rostlin konopí (resp. rostlin obsahujících psychoaktivní látky) nijak rafinovaně neskrývaly, příp. je evokovaly: CAN@BIS SHOP, CANNASUTRA, CANAPINO, seminkakonopi.cz, growshop-gethigh.cz, hipis.cz, atd.

Jak bude dále rozebráno podrobněji, jedním ze základních znaků growshopu je podle judikatury skutečnost, že daný obchod nabízí současně prakticky vše, co zájemce k pěstování rostliny konopí potřebuje, doplněno o informační a propagační materiály k této problematice,

jakož i potřeby pro uživatele konopných drog. Sledovali jsme proto *rozsah a strukturu sortimentu growshopů*¹⁹ v analyzovaných případech. Výsledky shrnuje Tabulka 3.

Tabulka 3: Nabídka sortimentu growshopů v analyzovaných případech (n = 48)

Druh zboží	Semena konopí	Technologie	Hnojiva, chemikálie	Informační materiály	Propagační materiály	Návody k pěstování	Uživatelské pomůcky
Počet případů	48	48	48	45	44	41	45

Z údajů v tabulce je zřejmé, že growshopy nabízely vždy přinejmenším většinu sledovaných druhů sortimentu. Analyzovaná meritorní rozhodnutí často obsahovala výčet zboží, zajištěného při prohlídkách jiných prostor a pozemků, resp. při domovních prohlídkách, uskutečněných v rámci jednotlivých realizací v obchodních prostorách či bydlištích obviněných. K dispozici tak byly podrobné a zpravidla značně obsáhlé (až několik stran rozhodnutí) seznamy zajištěného sortimentu. Zcela kompletní sortiment, tedy všechny druhy zboží a dalších materiálů, uvedené v tabulce, nabízely growshopy v 38 případech.

Všechny growshopy měly v nabídce semena rostliny konopí. Analyzovaná rozhodnutí je charakterizovala zpravidla jako feminizovaná semena řady různých kultivarů konopí setého či indického s uvedením obchodních názvů.

(...) nabízel k prodeji a prodával semena rostlin konopí setého, a to zejména semena feminizovaná mj. zn. Green House seed, Royal Queen seeds, Pyramid seeds, Pandora seeds, Ministry of Cannabis, Dinafem seeds, Paradise seeds, Dutch Passion seed company, Serious seeds, Cann a game, T. H. seeds, DNA Generics Reserva privada, vše různých kultivarů, a dalších značek (...)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo668/2017

Rovněž tak se v sortimentu všech growshopů vyskytovala hnojiva, pěstební substráty, ochranné a podpůrné chemické prostředky.

(...) nabízela (...) pěstební média, hnojiva a chemické přípravky podporující růst rostlin (...)

Rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 1. 12. 2014, sp. zn. 8 T 80/2014

V každém z growshopů z analyzovaných případů bylo též možno pořídit technologie k pěstování rostlin konopí, jako jsou pěstební stany, elektroinstalační zařízení, výbojky, předřadníky k lampám, pachové filtry, ventilátory, atd.

¹⁹ Pro zjednodušení zde bereme všechny prodejny (kamenné i internetové), provozované v daném případě stejným provozovatelem či stejnými provozovateli, jako jeden growshop, tj. počet growshopů = počet analyzovaných případů.

(...) nabízel a veřejně prezentoval (...) technické části pěstíren, kterými jsou komponenty vzduchotechniky, elektro zařízení, osvětlení, ventilace, regulace a měření, (...)

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. 11 T 1/2014

(...) nabízel k prodeji a prodával (...) prostředky k pěstování rostlin konopí setého jako např. pěstební stany tzv. home boxy, předřadníky s kabeláží, plechová stínítka, svítidla, filtry, neutralizéry, ventilátory, zavlažovací systémy (...)

Rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 11. 12. 2015, sp. zn. 9 T 139/2015

K sortimentu growshopů zpravidla patřily též různé listinné a jiné materiály, vztahující se k problematice pěstování rostlin konopí. Jednalo se buď přímo o návody na pěstování (41 případů), materiály obsahující informace zejména o konopí a nabízených kultivarech této rostliny (45 případů), či o reklamní předměty a propagační materiály, prezentující např. přednosti nabízených kultivarů pro jejich uživatele, vyjadřující sounáležitost se subkulturou pěstitelů a uživatelů konopí apod. (44 případů).

(...) nabízel volně k prodeji semena (...) s návody na dosažení co nejvyššího množství účinné látky tetrahydrokanabinolu (dále jen THC), s informacemi o obsahu účinné látky THC a konkrétních účincích této látky na lidský organismus (...) a dále v prodejně vystavoval a nabízel k odběru i značné množství různých reklamních předmětů, letáků a tiskovin propagujících rostlinu konopí, její pěstování a konzumaci drogy marihuany (...)

Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 7 T 27/2014

(...) obsahem uvedených internetových stránek byla i prezentace vhodného způsobu užití těchto prostředků k pěstování konopí třeba i skrytým způsobem s maximálním výnosem a s co největším množstvím THC ve výsledném produktu, přičemž též byly uváděny specifikace omamných a psychotropních účinků takto vypěstovaných rostlin konopí na lidský organismus při jejich užití i kouřením, včetně specifikace chutí a vůní, při kterých bylo používáno vychvalujících výrazů a slovních spojení svádějících ke konzumaci této drogy bez objektivních informací o negativním působení, (...) a svou výše popsanou obchodní činnost propagovali i rozšiřováním tištěných katalogů (...)

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 14. 12. 2015, sp. zn.: 1T 17/2015

(...) veřejně prezentoval materiály propagující pěstování konopí, užívání marihuany a hašiše (...) v nabízené literatuře, případně na webových stránkách e-shopu (...) byly prezentovány podrobné informace, jakým způsobem rostliny konopí pěstovat a užívat, dále potom účinky jednotlivých druhů rostlin konopí na lidský organismus, osobně i prostřednictvím svého e-shopu podával rady, jak správně konopí pěstovat, zboží svého obchodu a e-shop prezentoval i formou inzerce (...)

A konečně standardní součástí nabídky v growshopech byly i nejrůznější potřeby a pomůcky pro uživatele (nejen) konopných drog – toto zboží bylo k dostání ve 45 analyzovaných případech.

(...) nabízel, veřejně prezentoval a dále prodával, jak prostřednictvím volně přístupného kamenného obchodu, tak i prostřednictvím e-shopu, (...) drtičky, baličky, cigaretové papírky, filtry, digitální váhy, (...)

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 11. 11. 2014, sp. zn. 1 T 55/2014

(...) což bylo též podporováno prodejem tzv. kuřáckých potřeb, kdy se jednalo především o předměty umožňující konzumaci konopí kouřením a drtičky k přípravě sušiny vrcholíků konopí ke kouření (...)

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 8. 2015, sp. zn. 14 T 11/2015

(...) nabízela a prodávala (...) drtičky, taktéž kuřácké potřeby, např. skleněny (...)

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 5. 1. 2015, sp. zn. 1 T 107/2014

Z analyzovaných rozhodnutí byly ve většině případů k dispozici údaje o době, po kterou pachatelé provozováním growshopu páchali trestnou činností. Toto časové vymezení **trvání trestné činnosti** nelze samozřejmě ztotožňovat s údajem o skutečné době, po kterou byl growshop v provozu. Lepší zdroj informací k této proměnné nicméně k dispozici nebyl a zároveň i tímto způsobem omezený údaj může být užitečný pro ilustraci charakteru případů, jež byly analyzovány (Tabulka 4).

Tabulka 4: Doba páchání trestné činnosti (provozování growshopu)

Doba páchání trestné činnosti (provozování growshopu)	Počet případů
do 6 měsíců	9
přes 6 měsíců do 1 roku	4
přes 1 rok do 2 let	13
přes 2 roky do 3 let	6
přes 3 roky do 4 let	9
přes 4 roky	3
neuveдено	4
Celkem	48

Poznámka: „neuveдено“ – případy, ve vymezení doby páchání trestné činnosti v meritorním rozhodnutí nebyla uvedena doba zahájení trestné činnosti („od blíže nezjištěného dne“ apod.).

Z údajů v tabulce plyne, že pokud jde o prokazatelnou dobu provozování growshopu byl výzkumný soubor poměrně rozmanitý. Nemalá část growshopů (13 případů) byla

prokazatelně provozována nejvýše rok, téměř stejný podíl (12 případů) však v souboru mají growshopy, provozované déle než tři roky.

V několika případech soudy prvního stupně při časovém vymezení skutku uvedly jako datum zahájení trestné činnosti 31. říjen 2012, kdy bylo vydáno výše zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 1206/2012 (viz Kapitulu III.), ačkoli příslušné growshopy byly prokazatelně provozovány již před tímto datem. Proti tomu se vždy ohradil obviněný či státní zástupce a odvolací, popř. dovolací soud jim následně dal za pravdu s odůvodněním, že uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR pouze poskytlo výklad platné právní úpravy a nemohlo tím mít vliv na trestnost stíhaného jednání.

V.3. Právní kvalifikace

Jednání, spočívající v provozování growshopu, bylo až na jedinou výjimku ve všech případech v konečném rozhodnutí ve věci kvalifikováno jako trestný šíření toxikomanie dle § 287 tr. zákoníku. Skutkové podstaty tohoto trestného činu uvádí následující rámeček.

§ 287 Šíření toxikomanie
(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.
(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
a) jako člen organizované skupiny,
b) vůči dítěti, nebo
c) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.
(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Ve 35 případech bylo jednání obviněného či obviněných kvalifikováno jako přečin šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. V jednom případě byli spoluobvinění odsouzeni za přečin dle § 287 odst. 1 tr. zákoníku, přestože podle zjištění soudu „*povědomí o existenci obchodu s konopnými semeny prohloubili prezentací kamenné prodejny a souvisejícího sortimentu zboží jednak v podobě reklamy na kulturních akcích, jednak na internetových stránkách a vytvořením profilu na sociální síti*

*Facebook*²⁰, což je okolnost, která v jiných případech vedla k přísnějšímu posouzení skutku podle ustanovení druhého odstavce písmene c), tedy jako činu spáchaného veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.

V 11 dalších případech se obvinění podle závěru soudů dopustili přečinu šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku v souběhu s jiným trestným činem. Z toho v šesti případech se jednalo o souběh s přečinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, kdy obvinění kromě provozování growshopu sami rostliny konopí pěstovali a získávali z nich konopí, což podle současné judikatury bývá kvalifikováno jako výroba omamné či psychotropní látky.²¹ V dalším případě šlo o souběh se zločinem dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku (dílem dokonaným, dílem ve stadiu pokusu), spočívajícím podle závěru soudu ve výrobě psychotropní látky ve značném rozsahu, jíž se obviněný dopustil tím, že pro vlastní potřebu pěstoval rostliny konopí, které následně sklízel, sušil a zpracovával ke spotřebě, přičemž z vyžádaných odborných vyjádření bylo zjištěno, že zajištěný rostlinný materiál (v usušeném i čerstvém stavu) obsahoval celkem 128,1 g účinné látky delta-9-tetrahydrokanabinol. Souběh s trestným činem dle § 283 tr. zákoníku tedy v žádném z případů nespočíval v tom, že by obvinění v rámci provozování growshopu poskytovali jiným osobám konopí či jinou OPL.²²

Ve dvou případech byli obvinění kromě přečinu šíření toxikomanie odsouzeni též za přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 odst. 1 tr. zákoníku, kdy obvinění ve svém bydlišti pro vlastní potřebu přechovávali větší než malé množství usušeného konopí. Výzkumný soubor dále obsahoval jeden případ souběhu přečinu šíření toxikomanie s přečinem nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se obviněný dopustil tím, že ve sklepě domu za pomoci indoor technologie pěstoval 17 rostlin konopí.

Ve všech deseti výše popsanych případech se z trestněprávního hlediska jednalo o souběh vícečinný, kdy obvinění jednak provozovali growshop a vedle toho jiným jednáním naplnili skutkovou podstatu některého z výše vyjmenovaných trestných činů. Pouze v jednom případě byl souběh trestných činů, konkrétně přečinu šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku a přečinu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu dle § 286 odst. 1 tr. zákoníku, shledán již v samotném

²⁰ Rozsudek Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 10 T 126/2014.

²¹ Odlišný názor srov. Zeman P., 2015.

²² Případ, kdy k takovému jednání podle všeho docházelo, byl z výzkumného souboru (z jiného důvodu) vyřazen (viz Kapitola IV.).

provozování growshopu, tedy jako souběh jednočinný. V tomto případě rozhodl státní zástupce o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání dvou podezřelých pro skutek, spočívající v tom, že „(...) provozovali prodejnu G. p., IČO, kde nabízeli volně k prodeji semena konopí setého (marihuany), kompletní zařízení k výrobě/pěstování konopí setého a to zejména květináče, substráty, hnojiva, stínidla a další, to vše současně s drtičkami, fajkami a dalšími předměty sloužícími k úpravě vypěstovaného konopí a její následné konzumaci a dále tiskoviny propagující jejich použití tak, aby byla dosažena co nejvyšší výtěžnost účinné látky v cílové rostlině a v případě nabízených semen konopí je zvýrazňován obsah účinné látky v budoucí rostlině, kdy současně s kamennou prodejnou nabízeli výše uvedený sortiment zboží i veřejně na síti internet a sice na internetových stránkách a na sociální síti Facebook (...)“²³.

§ 286

Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu,
- c) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti, nebo
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

V jediném případě z výzkumného souboru nebylo provozování growshopu kvalifikováno jako trestný čin šíření toxikomanie. Jednalo se o trestní věc, v níž bylo se dvěma spolupachateli vedeno zkrácené přípravné řízení pro skutek, spočívající v tom, že „(...) provozovali prodejnu G. s., IČO, kde nabízeli volně k prodeji semena konopí setého (marihuany), kompletní zařízení k výrobě – pěstování rostlin konopí setého a to zejména květináče, substráty, hnojivo a další, současně s potřebami pro konzumaci drogy a to zejména drtičky, dýmky a další a dále tiskoviny propagující jejich použití tak, aby byla dosažena co nejvyšší výtěžnost účinné látky THC v cílové rostlině a v případě semen je zvýrazňován obsah účinné látky v budoucí rostlině, kdy prodej uvedeného zboží rovněž

²³ Usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Břeclavi ze dne 28. 2. 2014, sp. zn. ZK 68/2014.

*nabízeli prostřednictvím sociální sítě Facebook (...)*²⁴. Tento skutek byl v návrhu na potrestání kvalifikován jako přečin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu dle § 286 odst. 1 tr. zákoníku (viz rámeček výše), neboť podle závěru státního zástupce podezřelí sobě a jinému opatřili a přechovávali předmět určený k nedovolené výrobě omamné látky. Kromě toho se v tomto případě zkrácené přípravné řízení vedlo i pro přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku, spočívající v tom, že pachatelé přechovávali ve větším rozsahu pro vlastní potřebu konopí v sušeném stavu. Ten ze spolupachatelů, kterého státní zástupce v tomto případě navrhl na potrestání, byl následně za souběh trestných činů dle § 286 odst. 1 a § 284 odst. 1 tr. zákoníku také odsouzen (u druhého spolupachatele státní zástupce podání návrhu na potrestání podmíněně odložil a věc skončila jeho osvědčením ve zkušební době).

Jak bylo výše uvedeno, do výzkumného souboru nebyly zařazeny tři případy, kdy policejní orgán věc podle § 159a odst. 1 tr. řádu odložil ještě před zahájením trestního stíhání:

Ve dvou případech zahájil policejní orgán úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání přečinu šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku, jehož se prověřované osoby měly dopustit tím, že v kamenných či internetových prodejnách nabízely k prodeji semena kultivarů konopí, ze kterých lze vypěstovat konopí s vysokým obsahem látky THC, „(...) *prodej těchto semen současně doprovázeli nabízením materiálů evidentně určených pro pěstitele a konzumenty marihuany, např. návodů na pěstování konopí a přípravu marihuany, či materiálů popisujících příjemné účinky užití, za současného nabízení pěstíren a kuřáckých potřeb, z čehož je zřejmé, že jejich jednání směřovalo k tomu, aby si zákazníci kupovali semena konopí za účelem jejich pěstování a následného kouření marihuany (...)*“²⁵.

1) V jednom z těchto případů došel policejní orgán v rámci prověřování věci k závěru, že prostřednictvím internetových stránek sice byly nabízeny k prodeji potřeby k pěstování rostlin konopí, včetně semen těchto rostlin, ovšem prodej uvedeného zboží nebyl zároveň doprovázen šířením propagačních materiálů, letáků, příp. katalogů, které by poskytovaly odběratelům rady a návody k pěstování.

2) Ve druhém případě zjistil policejní orgán v rámci prověřování, že obchodní společnost podezřelé osoby skutečně v minulosti nabízela v kamenné prodejně i v e-shopu semena rostliny konopí a produkty z tzv. technického konopí, ale v současnosti již nemá žádnou kamennou prodejnu. Dále zjistil, že podezřelá osoba na internetu nabízí výrobky z technického konopí, jako např. masti, oleje nebo potravinové doplňky. V daném e-shopu nejsou na prodej žádné kuřácké potřeby ani sortiment potřebný k pěstování rostlin konopí, ani se na daných internetových stránkách nenachází žádné návody ani rady na pěstování rostlin konopí. Zároveň zde neprobíhá žádný chat, kde by si zákazníci vyměňovali poznatky ohledně pěstování konopí. Kromě doznaného prodeje semínek rostlin konopí

²⁴ Usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Břeclavi ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. ZK 41/2014; návrh na potrestání ze dne 11. 2. 2014, sp. zn. ZK 41/2014, podaný státním zástupcem Okresního státního zastupitelství v Břeclavi.

²⁵ Usnesení komisaře Oddělení obecné kriminality Územního odboru PČR Zlín ze dne 17. 1. 2014, č.j. KRPZ-101944-12/TČ-2013-150571; usnesení komisaře Oddělení obecné kriminality Územního odboru PČR Zlín ze dne 18. 3. 2014, č.j. KRPZ-102011-29/TČ-2013-150571.

tedy nebylo zjištěno, že by docházelo k prodeji i dalších věcí souvisejících s pěstováním rostlin konopí, nebo k propagaci konopí v souvislosti s jeho užíváním jako drogy.

Ve třetím případě byly zahájeny úkony trestního řízení pro podezření z pokusu přečinu šíření toxikomanie dle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 287 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se měl podezřelý dopustit tím, že „*měl v úmyslu (...) otevřít obchod s produkty určenými k nelegálnímu pěstování rostlin konopí a za tímto účelem v pronajatých prostorech takové produkty shromáždil, kdy se jednalo o osvětlení a vzduchotechniku určené k pěstování konopí, komplexní pěstební systémy, speciální hnojiva, a další příslušenství v podobě digitálních vah či drtiček a reklamních plakátů s konopnou tematikou (...)*“²⁶.

Po podrobném prověřování (výslech podezřelé osoby a svědků, znalecký posudek z oboru elektrotechnika, výpis telekomunikačního provozu, zprávy dodavatelů zahradnických a pěstitelských potřeb, spisový materiál z jiných trestních věcí atd.) dospěl policejní orgán k závěru, že se nepodařilo prokázat, že by měla podezřelá osoba v úmyslu po otevření prodejny prodejem zahradnických a pěstitelských potřeb a přípravků svádět jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo jej v tom podporovat anebo jej ke zneužívání takové látky jinak podněcovat, tedy nepodařilo se prokázat, že by naplnila všechny znaky skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie. V tomto případě si podezřelá osoba krátce před policejní realizací pronajala kamennou prodejnu, kde pro předchozího provozovatele pracovala jako prodavač, přičemž tato prodejna do té doby nabízela sortiment, typický pro growshopy. Tato prodejna nicméně v době realizace nebyla v provozu.

Skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie zahrnuje několik možných forem jednání – pachatel může *svádět* jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo ho v tom *podporovat*, nebo zneužívání takové látky jinak *podněcovat* nebo *šířit*. Zaměřili jsme se proto i na otázku, které z nich soudy v jednání provozovatelů growshopů shledávaly. Tato část analýzy se týkala 38 případů, neboť dalších 9 případů skončilo podmíněným zastavením trestního stíhání či podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (resp. následným osvědčením obviněných/podezřelých ve zkušební době), kdy rozhodnutí obsahovala popis skutku a označení trestného činu, který je v něm spatřován, nikoliv již právní větu s uvedením znaků skutkové podstaty, jež měly být naplněny. Uvedených 9 případů proto nemohlo být v této části analýzy zkoumáno. A hodnocen z tohoto hlediska nebyl samozřejmě ani již výše zmíněný případ, kdy bylo provozování growshopu kvalifikováno jako přečin dle § 286 odst. 1 tr. zákoníku. Pro úplnost je vhodné dodat, že v případech, kdy bylo odsouzeno více spoluobviněných, byla právní věta vždy pro všechny stejná.

Podle trestněprávní teorie a judikatury se *sváděním* ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu rozumí např. přemlouvání ke zneužívání takové látky, poučení, popř. předvedení způsobu užívání, či jiné formy vyvolání rozhodnutí takovou látku užít. Svádění musí směřovat ke konkrétní, individuálně určené osobě (Šámal, a další, 2012, str. 2903).

²⁶ Usnesení komisaře 1. oddělení obecné kriminality SKPV Územního odboru PČR Karviná ze dne 20. 5. 2014, č.j. KRPT-240776-132/TČ-2013-070371.

Podporování ve zneužívání jiné návykové látky než alkoholu může být provedeno jak vůči osobě, která dosud takovou látku neužívala, tak i vůči uživateli, přičemž může mít formu fyzickou i psychickou. Fyzickým podporováním bude např. opatření takové látky, opatření uživatelského náčiní, přivedení jiné osoby do komunity, v níž je běžné užívání takových látek, pokud je vedeno úmyslem podporovat v něm jejich užívání, apod. Podporování formou psychické pomoci je pak možno spatřovat např. v utvrzování v předsevzetí zneužívat návykové látky jiné než alkohol (Šámal, a další, 2012, str. 2903).

Podněcováním ke zneužívání takové látky se chápe projev, kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných osob rozhodnutí nebo náladu vedoucí k jejímu užívání. Nezáleží na formě projevu (ústní či písemná aj.). Podněcování se může stát přímo, nepřímo i skrytě (např. výsměšné poznámky nebo ironizování na adresu osoby, která takové látky neužívá). Na rozdíl od svádění zde není projev pachatele zaměřen na konkrétní osobu nebo osoby, i když i zde jeho snaha míří k vyvolání užívání návykových látek u těch, jimž je jeho projev určen (Šámal, a další, 2012, str. 2903). A konečně *šířením* zneužívání jiné návykové látky než alkoholu je jakékoli další jednání směřující k rozšíření užívání takových látek (může např. jít o vyzývání uživatelů, aby své postoje a návyky – tzv. drogovou kulturu – dále šířily mezi své vrstevníky). Podobně jako podněcování směřuje vůči blíže nekonkretizovaným osobám (Šámal, a další, 2012, str. 2904).

Téměř ve všech případech (37 případů) bylo soudem provozování growshopu hodnoceno jako jiné *podněcování* ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu. Ve většině případů (25 případů) v něm bylo příslušným orgánem shledáno též *šíření* zneužívání takové látky. Podstatně méně často (v 8 případech) bylo jednání provozovatelů growshopu hodnoceno jako *podporování* zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, a pouze výjimečně (2 případy) jako *svádění* ke zneužívání takové látky.

Důležitým znakem skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie je „***jiná návyková látka než alkohol***“, jejíž zneužívání má být jednáním pachatele podporováno, podněcováno atd. Podle § 130 tr. zákoníku se návykovou látkou rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka, jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Growshopy jsou obchody zaměřené především na potenciální pěstitele rostlin konopí. Jak bylo uvedeno v Kapitole II., rostlina konopí obsahuje či může obsahovat několik různých omamných či psychotropních (a tedy návykových) látek. Součástí analýzy proto byl i postup, jak příslušný orgán v meritorním rozhodnutí vymezil, jaké „jiné návykové látky než alkoholu“ se daný případ týkal. Tento postup se v jednotlivých případech hodně lišil, a to jak pokud jde o konkrétní omamné či

psychotropní látky, které byly v rozhodnutí uváděny, tak z hlediska způsobu, jakým bylo naplnění znaku „jiná návyková látka než alkohol“ popisováno, tj. podoby odkazu na příslušné seznamy omamných a psychotropních látek v právních předpisech. V některých případech byla jako „jiná návyková látka než alkohol“ v rozhodnutí uvedena jediná omamná či psychotropní látka, v jiných jich bylo uvedeno více.

Nejčastěji (ve 28 případech) byla v rozhodnutích jako „jiná návyková látka než alkohol“, jejíž zneužívání měl pachatel prostřednictvím provozování growshopu podporovat, podněcovat, šířit, či k jejímuž zneužívání tím měl svádět, uváděna omamná látka konopí. Velmi často byly uváděny také psychotropní látky delta-9-tetrahydrokanabinol (20 případů), resp. tetrahydrokanabinol (16 případů). Ve třech případech byla v rozhodnutích zmíněna omamná látka pryskyřice z konopí. V sedmi případech byla jako návyková/omamná látka, jejíž zneužívání mělo být provozováním growshopu podporováno, šířeno atd., uvedena „marihuana“, což je ovšem spíše hovorový, obecně vžitý název pro omamnou látku konopí v sušeném stavu, připraveném ke konzumaci. V jednom případě zase rozhodnutí uvádělo jako příslušnou omamnou látku „sušenou rostlinu konopí rodu Cannabis“. A konečně ve dvou případech rozhodnutí v souvislosti s provozováním growshopu odkaz na příslušné seznamy omamných a psychotropních látek vůbec neobsahovalo.²⁷ V celkem 26 případech bylo v rozhodnutí uvedeno více látek než jedna. Zpravidla se jednalo o dvě látky, a to nejčastěji konopí a delta-9-tetrahydrokanabinol, resp. konopí a tetrahydrokanabinol. Ve dvou případech byly v rozhodnutí uvedeny látky tři.

Trestní řízení v analyzovaných případech byla zpravidla zahájena na podzim roku 2013, tedy v době, kdy seznamy omamných a psychotropních látek byly uvedeny v přílohách k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách. S účinností od ledna 2014 došlo ke změně právní úpravy a seznamy omamných a psychotropních látek byly přesunuty do příloh nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Celkem ve 32 případech rozhodnutí při specifikaci omamné či psychotropní látky odkazovala na právní úpravu, účinnou v době páchaní trestné činnosti, tedy na přílohy zákona o návykových látkách. Z toho v šesti případech se příslušný orgán se změnou právní úpravy v mezidobí od doby spáchání činu do

²⁷ V prvním případě se jednalo o usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání, kde z popisu skutku bylo možno dovodit, že „jinou návykovou látkou než alkohol“ se v usnesení rozuměl tetrahydrokanabinol, příp. i konopí. Jednalo se o trestní stíhání pro vícečinný souběh přečinu dle § 287 tr. zákoníkem s přečinem dle § 283 odst. 1 tr. zákoníku (spočívajícím v pěstování a následném zpracování rostlin konopí), přičemž v popisu skutku, v němž byl spatřován přečin dle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, byl odkaz na příslušné přílohy zákona o návykových látkách uveden. Ve druhém případě ze skutkové věty trestního příkazu vyplývá, že „jinou návykovou látkou než alkohol“ byl tetrahydrokanabinol: „(...) ačkoli věděla, o jakou rostlinu se v případě marihuany a konopí jedná a jakou obsahuje látku, tedy že obsahuje THC a že nakládání s omamnými a psychotropními látkami je možné pouze na základě zvláštního povolení, jehož není držitelem (...)“.

doby vydání rozhodnutí vypořádal tak, že ocitoval původní právní úpravu a následně uvedl přílohu nařízení vlády č. 463/2013 Sb., do níž byla daná látka nově zařazena od roku 2014. Ve 14 případech nicméně meritorní rozhodnutí při specifikaci omamné či psychotropní látky odkazovala výlučně na nařízení vlády č. 463/2013 Sb., které v době páchání činu nebylo účinné.²⁸

V naprosté většině analyzovaných případů (46) bylo provozování growshopu v konečném meritorním rozhodnutí kvalifikováno jako přečin dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, tedy jako šíření toxikomanie za zvlášť přitěžující okolnosti, spočívající v tom, že bylo spácháno „*tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem*“. Soudy či státní zástupci naplnění tohoto znaku kvalifikované skutkové podstaty shledávali v tom, že kromě kamenného obchodu provozovali pachatelé též internetový e-shop, případně ještě své obchodní aktivity prezentovali na sociálních sítích. Ve 34 případech takové jednání příslušný orgán posoudil jako spáchání činu „veřejně přístupnou počítačovou sítí“. Z toho v pěti případech kromě toho dospěl k závěru, že čin byl spáchán též „jiným obdobně účinným způsobem“. Ve třech případech posoudily soudy jednání obviněných tak, že trestný čin spáchali „způsobem obdobně účinným jako tiskem, filmem, rozhlasem, televizí či veřejně přístupnou počítačovou sítí“²⁹

„(...) jako provozovatel webových stránek a internetového obchodu na webové adrese , na těchto stránkách nabízel volně k prodeji semena různých druhů rostlin konopí setého, zejména vyšlechtěné odrůdy semen konopí, s uvedením doby a podmínek pěstování, s návody na dosažení co nejvyššího množství účinné látky tetrahydrokanabinolu (dále jen THC), s informacemi o obsahu účinné látky THC a konkrétních účincích této látky na lidský organismus a dále zde nabízel k prodeji veškeré další technologie potřebné pro in-door pěstování rostlin konopí, jako jsou stany svítidla, elektrotechnické vybavení, filtrační technologie, hnojiva, výživové preparáty pro růst, pěstební substráty a dále výše uvedené věci nabízel volně k prodeji a prodával v kamenných prodejnách (...) tedy podněcoval a šířil zneužívání jiné návykové látky než alkoholu a čin spáchal i veřejně přístupnou počítačovou sítí (...).“

Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 7 T 27/2014

²⁸ V jednom případě došlo k ukončení provozu growshopu a zahájení trestního stíhání až v lednu 2014, soud proto v rozsudku odkázal na obě právní úpravy, v nichž byly seznamy omamných a psychotropních látek postupně během provozování growshopu obsaženy.

²⁹ V dalších 9 případech věc skončila podmíněným zastavením trestního stíhání/podmíněným odložením podání návrhu na potrestání, kdy rozhodnutí neobsahovala právní větu.

„(...) jako majitelé ve volně přístupném kamenném obchodě GROW SHOPU s názvem (...), a také na veřejně přístupných internetových stránkách a, (...) nabízeli k prodeji semena kultivarů konopí indického, (...) kdy nabízení prodeje těchto semen současně doprovázeli nabízením materiálů evidentně určených pro pěstitele a konzumenty marihuany, (...) mobilních pěstíren, prostředků na podporu růstu (zemina, hnojiva, květináče) a technických prostředků podporující a urychlující růst rostlin (...) tedy podněcovali jiné ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, dílem čin spáchali veřejně přístupnou počítačovou sítí a dílem jiným obdobně účinným způsobem (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 18. 11. 2014, sp. zn. 24 T 37/2014

„(...) v provozovně volně přístupného kamenného obchodu pod názvem a prostřednictvím internetového e-shopu nabízel k prodeji semena kultivarů konopí, (...) kdy prodej těchto semen současně doprovázel nabízením materiálů evidentně určených pro pěstitele a konzumenty marihuany, zejména pěstební přípravky (...), dále kuřácké potřeby pro kouření marihuany, lízátko s příchutí konopí a hašiše, různé propagační materiály s vyobrazením konopí a návodu k pěstování konopí, přičemž prostřednictvím internetového e-shopu veřejně prezentoval různé předměty, zařízení a propagační materiál sloužící k pěstování a užívání marihuany (...) tedy podněcoval a šířil zneužívání jiné návykové látky než alkoholu a čin spáchal obdobně účinným způsobem jako tiskem, filmem, rozhlasem, televizí či veřejně přístupnou počítačovou sítí (...)“

Rozsudek Okresního soudu ve Znojmě ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 3 T 87/2014

V.4. Argumenty obhajoby

Analyzované případy se po skutkové stránce v řadě aspektů dosti podobaly. Rovněž tak právní kvalifikace jednání provozovatelů growshopů, tedy skutečnosti, které jim byly kladeny za vinu, byly až výjimky shodné. Je proto pochopitelné, že i v obhajobě obviněných, uplatněné v rámci trestního řízení, se vyskytovaly některé shodné či velmi podobné argumenty. Studie proto zahrnovala i analýzu té části odůvodnění meritorních rozhodnutí, která obsahovala hlavní body obhajoby obviněných a způsob, jakým se s nimi vypořádaly orgány v dané věci rozhodující. Tato analýza zahrnovala 26 případů, k nimž bylo k dispozici meritorní rozhodnutí, obsahující odůvodnění.³⁰ Hloubka analýzy u jednotlivých případů odrážela podrobnost relevantní části odůvodnění rozhodnutí a také to, k jakému stadiu trestního řízení se dostupná rozhodnutí vztahovala – z rozhodnutí soudu prvního stupně lze

³⁰ V ostatních případech byly k dispozici pouze: usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání či podmíněném odložení podání návrhu na potrestání (9 případů), trestní příkaz (8), zjednodušený rozsudek (1), obžaloba (1), návrh na potrestání (1), usnesení o zahájení trestního stíhání (1), usnesení Nejvyššího soudu ČR, jímž byly k dovolání nejvyššího státního zástupce zrušeny zprošťující rozsudky soudů 1. a 2. stupně a věc vrácena soudu 1. stupně k novému projednání a rozhodnutí (1).

zpravidla zjistit hlavní argumenty obhajoby vůči skutečnostem, uvedeným v obžalobě, rozhodnutí odvolacího či dovolacího soudu obsahují také argumenty, uplatněné v rámci řízení o opravném prostředku vůči rozhodnutím nižšího soudu, apod.

V obhajobě obviněných bylo možno nalézt několik hlavních společných argumentačních okruhů, které se ovšem částečně překrývaly. Hlavní pozornost byla věnována námitkám, které se týkaly otázky viny provozovatelů growshopů, resp. trestnosti jejich jednání.³¹

1. Absence subjektivní stránky trestného činu (zavinění)

Tento argument lze pokládat za základní, neboť se objevoval téměř ve všech případech (24 případů) a do určité míry zastřešoval i některé další druhy argumentů obhajoby. Obvinění se hájili tvrzením, že při provozování growshopu neměli v úmyslu jakkoli podporovat, podněcovat, propagovat apod. zneužívání konopných drog, jak vyžaduje skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie, který je trestným činem úmyslným. Uváděli, že v rámci svého podnikání nabízeli a prodávali zboží, určené k pěstování rostlin, a že takovým jednáním nikoho neponoukali, aby jakoukoli návykovou látku zneužíval. Pokud nabízeli a prodávali kuřácké potřeby, jednalo se o doplňkový sortiment, určený pro kuřáky obecně, nikoli specificky pro uživatele konopí.

Soudy argumenty tohoto typu odmítaly s odůvodněním, že se obvinění trestného činu šíření toxikomanie dopouštěli přinejmenším v nepřímém úmyslu, tedy že byli srozuměni s tím, že svým jednáním (provozováním growshopu) mohou podporovat, šířit atd. zneužívání konopných drog. Opíraly se přitom o skutková zjištění, z nichž vyplývalo povědomí obviněných o tom, že jimi nabízený sortiment lze použít k pěstování rostlin konopí za účelem získání konopných drog (a také se k tomu běžně používá) a že jejich zákazníci jsou často osoby se zájmem o pěstování rostlin konopí či konzumaci konopných drog, jakož i o skutečnost, že povšechné informace o konopných látkách a o protiprávnosti nakládání s nimi bez patřičného povolení jsou v současnosti notorií.

„(...) obžalovaná nabízela k prodeji semena, z nichž lze vypěstovat konopí a tento prodej podporovala reklamními a informačními materiály, z nichž je jednoznačné, že jsou určeny pro pěstitele a konzumenty marihuany a jako další sortiment nabízela pěstební přípravky, kuřácké potřeby a další pomůcky nutné k výrobě a aplikaci drogy zvané marihuana. Jednání obžalované bylo cílené a

³¹ NPC ve své Výroční zprávě za rok 2015 přinesla vlastní rozbor nejčastějších námitek obviněných a způsobů, jak se s nimi soudy vypořádaly (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2016, stránky 22 - 26).

směřovalo k osobám, které si mohly ať již přímo či prostřednictvím internetu zakoupit komplexně vše, co bylo třeba k vypěstování, výrobě i následnému užití marihuany (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Písku ze dne 1. 12. 2014, sp. zn. 8 T 80/2014

„(...) Tím, že zájemcům, svým zákazníkům, předkládal jednoduchý návod a možnost zakoupit si v jeho obchodě v zásadě vše, co je k pěstování konopí a k vypěstování této rostliny zapotřebí, a to i tím, že vedle těchto prostředků směřujících k pěstování konopí současně nabízel i další prostředky sloužící ke kouření marihuany, snažil se v potencionálních zájemcích vyvolávat zcela konkrétní a zřejmé nutkání uvedené zboží zakoupit a vlastním přičiněním si posléze tuto rostlinu pro její využití jako drogy bez větších potíží vypěstovat. (...) jeho jednání směřovalo vůči osobám zajímajícím se o marihuanu a podněcovalo je k vlastnímu pěstování konopí jako rostliny způsobem, jenž měl jeho pěstitelům zajistit maximální možný výnos, a tudíž co možná největší množství z rostlin získané drogy v co možná nejlepší kvalitě, přičemž k tomu, jak mají zájemci postupovat, měli rovněž od pachatele vcelku jasný návod. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 11 Tdo 879/2015

„(...) Fakt, že rostlina konopí je po svém zpracování zdrojem drogy známé pod názvem marihuana, je přitom mezi širokou veřejností velmi dobře znám, a o to více si takové skutečnosti musí být vědoma osoba, která se zaobírá nabízením a prodejem (feminizovaných) semen konopí, když to jsou právě samičí semena, jež obsahují látku THC, resp. jsou s to tuto látku produkovat v trestněprávně významném množství. (...) je obecnou notorií, že látka THC je psychotropní látkou, nakládání s níž je striktně regulováno zákonnými předpisy. Z hlediska zavinění pachatele proto postačí jeho, byť laická, znalost skutkových okolností rozhodných pro naplnění příslušného znaku skutkové podstaty. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016

„(...) obžalovaný byl nejméně srozuměn (a to i nejméně ve formě své lhostejnosti k tomuto následku) s tím, že jeho jednání, jeho podnikání a tedy nabízení, vystavování a prodej uvedených věcí a předmětů a zařízení, může vést k vyvolání rozhodnutí jiné osoby k opatření a zejména konzumaci návykové látky, že těmto osobám v tomto směru poskytuje poučení, rady, návody a tedy morální a zejména materiální zabezpečení, které takto poskytoval i osobám, které již návykové látky užívaly. Musel být tedy nejméně srozuměn s tím, že svým jednáním zpřístupňuje a propaguje určitý životní styl, subkulturu, spojenou s užíváním drogy marihuany a že tímto napomáhá k šíření tohoto postoje, spojeného s opatřováním a zneužíváním této drogy. (...) už byl v minulosti pravomocně odsouzen za tzv. drogový trestný čin, spočívající v prodeji marihuany jiné osobě, proto nepochybně věděl, že konopí je omamnou látkou, že je výchozí surovinou pro výrobu marihuany, obsahující účinnou látku THC“

Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 7 T 27/2014

„(...) zavinění ve formě minimálně úmyslu nepřímého (...) kromě shora uvedeného jednoznačně vyplývá ze způsobu páchaní trestné činnosti, kdy se nejednalo o jednorázový či náhodný čin, nýbrž o promyšlené a komplexní jednání, které nutně předpokládá existenci k tomu směřující vůle obviněného. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 668/2017

2. Sortiment zahrnoval pouze běžně a legálně dostupné zboží a materiály

Výrazná většina obviněných (22 případů) uváděla, že jejich jednání bylo běžnou legální podnikatelskou činností. V kamenných obchodech i e-shopech nabízeli a prodávali pouze zboží, které lze legálně zakoupit v běžných obchodech, jako jsou hobby markety, zahradnické a pěstitelské potřeby, prodejny vzduchotechniky a elektroinstalace, příp. obchody s kuřáckými potřebami apod. Taktéž materiály informačního či reklamního charakteru lze běžně pořídit na internetu, v některých knihkupectvích, na specializovaných akcích (Cannafest...) apod.

S touto argumentací se soudy zpravidla vypořádaly poukazem na skutečnost, že legální charakter nabízeného sortimentu ani jeho běžná dostupnost nevylučují trestní odpovědnost za trestný čin šíření toxikomanie, pokud ta vyplývá z celkového kontextu, v jakém je takové zboží nabízeno. Na rozdíl od jiných obchodů, kde lze jednotlivé části sortimentu také pořídit, v growshopech je obvykle koncentrován prodej všeho potřebného k pěstování rostlin konopí včetně vhodných semen, to vše doplněno o kuřácké potřeby, informace a návody k pěstování rostlin konopí a materiály propagující životní styl uživatelů konopných drog.

„(...) obžalovaný není stíhán za to, že by prodával něco, co by bylo zakázáno prodávat, držet či používat. Je stíhán za to, že tím co prodával, co nabízel a v jakých kombinacích a souvislostech tak činil, s jakými návody, radami a poučeními, s jakými informacemi, že tímto u jiných osob mohl vzbuzovat zájem o pěstování konopí za účelem opatření drogy marihuany a nebo že tímto v důsledku pomáhal osobám konzumující drogu materiálním vybavením a návody. (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 7 T 27/2014

„(...) Ačkoliv samotnou dispozici s takovými semeny není bez dalšího možné považovat za trestnou, jiná situace nastává, pokud pachatel na jednom místě koncentruje nejen semena, ale i další zboží, které slouží k úspěšnému pěstování takové rostliny, návody a rady jak tak činit, jakož i další věci, které jsou se zneužíváním návykové látky spojeny či takové zneužívání propagují, podporují nebo mohou

pozitivně působit na vědomí jiné osoby a v této vzbudit potřebu či touhu návykovou látku užít (kuřácké potřeby, obrázky na oblečení či jiných předmětech, apod.). (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016

„(...) Z nabízeného sortimentu jednoznačně vyplývá, že byl určen pro specifickou subkulturu, ostatně o tom vypovídá i to, že bongy byla prodávána i poté, co tabák již prodáván nebyl. (...) veřejně nabízel a prezentoval materiály propagující pěstování a užívání konopí a poskytující návod k pěstování kultivarů konopí za účelem získání co nejefektivnějšího obsahu THC. Rovněž uveřejnil popisky účinků užívání částí rostlin na lidský organismus, které se zahradnickou hobby činností naprosto nijak nesouvisely, naopak propagovaly zcela jiné než zahradní účinky prodáváných semen. Pokud byly v prodejně zajištěny katalogy, soud poznamenává, že jejich obsahem mj. byl návod k pěstování rostlin konopí. (...)“

Rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 48 T 172/2014

3. Stát a jeho orgány dosud provozování growshopů tolerovaly

V nadpoloviční většině případů (16), zahrnutých do této části analýzy, argumentovali obvinění tím, že obchody typu growshopů byly v ČR provozovány již řadu let, aniž by policie či jiné orgány veřejné moci proti této praxi zasahovaly. Někteří uváděli, že policejní orgány jejich obchod v minulosti navštívily a nic závadného neshledaly, či že s policií podmínky legálního provozování obchodu konzultovali. To se dle tvrzení obhajoby změnilo až po vydání rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1206/2012 (viz Kapitolu III.), což je ovšem pouhý posun v judikatuře, který sám o sobě, bez návaznosti na změnu právní úpravy, by neměl být důvodem ke kriminalizaci jednání, které bylo dosud tolerováno.

Soudy tento argument odmítaly s tím, že šíření toxikomanie prostřednictvím provozování growshopů bylo trestné vždy. Odkazovaly na judikaturu Nejvyššího soudu ČR i Ústavního soudu ČR, z níž plyne, že pokud státní orgány určité jednání nestíhají, neznamená to nutně, že není trestné. Ze skutkových zjištění nevyplývalo, že by se relevantní státní orgány jakkoli autoritativně vyjadřovaly k legálnosti provozování growshopu jako celku.

„(...) ačkoli byla trestná činnost obdobného charakteru navzdory konstantní judikatuře Nejvyššího i Ústavního soudu (...) ze strany orgánů činných v trestním řízení po určitou dobu fakticky tolerována, nemůže ospravedlnit pachatele takových deliktů a vyloučit jejich trestní odpovědnost.(...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1113/2016

„(...) bylo možné (...) přisvědčit obhajobě v tom, že tato činnost s mnohdy obdobnými rysy jako v posuzovaném případě nebyla patrně dlouhodobě, systematicky a shodně trestněprávně řešena a případně také postihována. Navíc teprve v době nedlouho před posuzovaným obdobím se začala objevovat první rozhodnutí vyšších soudů, přičemž ani dnes nelze mít za to, že by stávající judikatura byla zcela jednotná. Tyto skutečnosti však nejsou takovými okolnostmi, které by byly s to cokoli změnit na závěru, že jednání obžalovaných i ve stíhané době trestným činem bylo, nebo které by mohly obžalované v posuzovaném případě vyvinít. (...) nevyplývalo, že by kdokoli, zejména však kdokoli z řad policie či jiných státních orgánů relevantně takovou otázku posuzující, obžalované kdy ujistil nebo jim schválil či potvrdil, že jejich podnikatelská aktivita z komplexního hlediska, tj. z hlediska zahrnujícího nejen nabízení toho kterého sortimentu zboží prostřednictvím nějakých společenských akcí, kamenných a internetových obchodů či katalogů, ale i způsob tohoto nabízení, nemůže být posuzována jako protiprávní s možností vyvození případného trestního postihu. (...)“

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 1 T 17/2015

„(...) Závěry kontrol České obchodní inspekce či živnostenského úřadu se v žádném případě nemohly dotýkat a mít vliv na vědomí obžalovaného, zda svým jednáním a podnikáním zpřístupňuje informace, rady a návody vedoucí k opatření drogy a její konzumace a nebo že takto poskytuje pomoc morální a materiální, vedoucí k užívání drog. Uvedené orgány navíc nejsou soudem, aby mohly (či měly) hodnotit a zejména vykládat dosah trestněprávních norem a ustanovení. Kontroly uvedených institucí (...) byly rozhodně zaměřeny na zcela jiné oblasti a záležitosti než na posuzování toho, zda obžalovaný v rámci svého podnikání může naplňovat znaky trestného činu šíření toxikomanie. (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Chebu ze dne 19. 11. 2014, sp. zn. 7 T 27/2014

4. Jednotlivé druhy sortimentu byly prodávány odděleně

V některých případech (10 případů) obvinění zjevně reagovali na zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 1206/2012, a hájili se tím, že přinejmenším cca od podzimu 2012 nenabízeli všechny druhy zboží, informačních a propagačních materiálů, na tomtéž místě, ale odděleně – část v e-shopu a část v kamenné prodejně, popř. v různých e-shopech různé druhy sortimentu. Nejčastěji tímto způsobem oddělovali prodej semen rostliny konopí a ostatního zboží.

K tomu soudy upozorňovaly, že není rozhodující, zda jsou všechny druhy sortimentu fyzicky umístěny na jednom místě, ale zda zákazník může kompletní sortiment, včetně příslušných rad, informací, návodů atd. získat u téhož poskytovatele, byť zčásti v kamenné provozovně a zčásti např. prostřednictvím e-shopu. Zároveň poukazovaly na to, že získání

kompletního sortimentu zákazníkům zpravidla usnadňovala skutečnost, že kamenné a internetové prodejny téhož provozovatele na sebe vzájemně odkazovaly.

„(...) Není současně nutné, aby shora uvedený soubor předmětů byl fyzicky a ve stejném časovém období situován do jednoho místa. To platí o to více vzhledem k povaze kvalifikované skutkové podstaty přečinu podle § 287 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kdy je zboží nabízeno např. prostřednictvím internetového obchodu. Postačuje, že pachatel svou činností dává najevo existenci komplexu věcí, kterými vzbuzuje u adresátů své nabídky přesvědčení o možnosti zajistit úspěšné získání a zneužití návykové látky. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016

„(...) v rámci obchodní činnosti firmy byl nabízen zcela ucelený sortiment výrobků počínaje pěstební technikou, přes produkty podporující růst až sloužící ke zpracování a uchování vypěstovaných produktů, které byly přímo nabízeny přes internetový obchod, a zároveň v kamenném obchodu v místnosti bezprostředně navazující byla nalezena semena konopí, při domovní prohlídce byl nalezen i ceník těchto semen (...)“

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 92 T 2/2014

„(...) lhotejně, že maloobchodní zákazník by na jednotlivých doménách nemohl ucelený sortiment tohoto zboží zakoupit, (...) Podstatné je, že na webech bylo prezentováno současně se semeny konopí, kdy jednotlivé weby byly v rozhodné době z podstatné části vzájemně prostupné, přičemž nabídka e-shopu se kryla s částí nabídky e-shopu (...) Tato doména odkazovala na společnost N. T. s.r.o., na niž byla registrována, přičemž z jejích webových stránek bylo možno přímo přejít na a, totéž platí i o webu (...)“

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 8. 2015, sp. zn. 14 T 11/2015

5. Obchodník neodpovídá za způsob použití prodaného zboží

Podobně nebylo výjimkou (10 případů), že obvinění na svou obhajobu uváděli, že nabízeli a prodávali zboží obecně určené k pěstování rostlin indoor technologií, přičemž nemohou odpovídat za to, k čemu zákazníci takové zboží nakonec použili. Někteří tuto argumentaci podpořili poukazem na skutečnost, že jejich obchody či zboží byly opatřeny výslovným upozorněním na oficiální legální účel zboží, na protiprávnost pěstování rostlin konopí apod.

Soudy k této námitce opět poukazyvaly na celkový kontext jednání obviněných, kdy ze skutkových zjištění vyplývalo, že growshopy byly zaměřeny na zákazníky z řad zájemců o

pěstování rostlin konopí, resp. užívání konopných drog. Odkazovaly též na judikaturu Nejvyššího soudu ČR, podle níž lze v daném kontextu písemné distancování se provozovatele growshopu od případného zneužívání konopí zákazníky pokládat za zastírací manévr, který naopak nasvědčuje tomu, že si obvinění byli dobře vědomi protiprávnosti svého počínání.

„(...) Popsané prostředky nabízel v nezaměnitelném kontextu, jenž zcela zjevně směřoval k podpoře pěstování a užívání konopí, a to právě specificky pro jeho psychoaktivní účinky. Obviněný rovněž tento prodej podporoval na svých internetových doménách podrobným popisem u jednotlivých rostlin, zahrnujícím podíl THC, účinky konopí, způsob pěstování, produkci omamné látky na jednu rostlinu, u každé nabízené odrůdy konopí na internetových stránkách navíc uvedl fotku vzrostlých rostlin ve spojení s informacemi o účinku jednotlivých odrůd konopí včetně způsobu jejich užívání a vychvalování vlivu na lidský organismus. Neváděl však žádné odrazující informace ani objektivní informace o negativním působení a zdravotních důsledcích užívání marihuany. Účelem popisů jednotlivých semen konopí indického bylo seznámit zákazníka s možnostmi získání publikovaných prožitků z psychotropních účinků konkrétního druhu semene a dát mu vodítko k jejich výběru. (...) informace uváděné na stránkách jeho internetového obchodu byly zaměřeny na specifický okruh zákazníků, tj. tyto informace byly adresovány i poučeným lidem, pro něž mohou být důležité konkrétní informace o jednotlivých specifických odrůdách rostlin. V uvedených popiscích obviněný totiž rovněž pochvalným způsobem hodnotil nejen rychlost dosažení výpěstku v počtu dnů, produkci rostliny, ale zejména obsah THC ve výpěstku a konkrétní účinky vypěstované drogy (...)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 668/2017

„(...) je nutno zohlednit souhrn veškerého sortimentu prodejny. Obžalovaný současně prodával semena konopí indického, tedy lze dovozovat, že další předměty sloužící k pěstování plodin byly určeny k pěstování právě semen, která byla prodávána na témže místě. Na internetových stránkách pak byl obsažen i popis účinků kouření marihuany, a to konkrétně ve vztahu k jednotlivým nabízeným druhům, resp. značkám konopí indického. Ve svém souhrnu tak z dokazování jednoznačně vyplývá, že prodejna i internetový obchod fakticky provozované obžalovaným (...) sloužily výhradně k prodeji semen konopí indického a dalších věcí určených k jeho pěstování a užívání. (...)“

Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 7To 447/2014

„(...) Jakékoli objektivní informace o negativním působení marihuany na lidský organismus chyběly, zmiňované upozornění na možnost správního či trestního postihu pak lze v tomto kontextu chápat jako zastírací manévr. Obchodní činnost obžalovaného jednoznačně směřovala k prodeji semen konopí za účelem jeho pěstování k toxikomanickým účelům. (...)“

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 8. 2015, sp. zn. 14 T 11/2015

„(...) Za těchto skutečností se zcela alibistickou jeví obhajoba obviněného T. V., že s prodejem semen každému zákazníkovi předávali i písemné upozornění, že v případě pěstování konopí se dopouští trestného činu. Již z toho, že takto zákazníky upozorňovali, plyne, že obvinění věděli, že takový následek může nastat, a pro případ, že by k takovému účelu sloužila prodávaná semena, byli s tímto srozuměni. Za této situace totiž nevykloučili, že se semena k takovému účelu užít nedají, naopak na něj, byť nepřímo, poukázali. (...)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014

6. Nebyly zjištěny konkrétní ovlivněné osoby

Několik obviněných (6 případů) se snažilo hájit tím, že v průběhu trestního řízení nebyly zjištěny konkrétní osoby, u nichž by obvinění svým jednáním podnítili, podpořili apod. úmysl zneužívat konopné drogy, jak vyžaduje skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie. Z toho dovozovali, že k naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu nedošlo.

Soudy se s tímto argumentem vypořádaly poukazem na skutečnost, že šíření toxikomanie je trestným činem ohrožovacím, kdy se k trestní odpovědnosti nevyžaduje, aby došlo k porušení zájmu chráněného ustanovením § 287 tr. zákoníku

„(...) Přechin šíření toxikomanie je (...) ohrožovacím trestným činem, námitky obviněného ohledně osob, které od něj nabízené zboží zakoupily, a jejich předchozího rozhodnutí pěstovat konopí se tak s podstatou hmotněprávního posouzení jeho jednání míjejí. Obviněný (...) provozoval e-shop a další internetové stránky, jejichž účelem bylo nabízení semen konopí setého s popisem mimo jiné účinků na lidský organismus a množství účinné látky THC v jednotlivých kultivarech a současně s tím pěstební vybavení a související literaturu. Způsob provedení tak byl nepochybně způsobilý oslovit široký okruh osob, které mohly potenciálně dospět k rozhodnutí pěstovat konopí, (...) za účelem jeho zneužití jako omamné látky. Uvedení účinků na lidský organismus a obsahu účinné látky THC stejně jako např. prodej pěstebních stanů a vzduchotechniky, které obecně slouží k utajenému pěstování konopí v interiéru, sotva mohlo nechat dotčené osoby na pochybách, že jde právě o tento účel pěstování, tedy o získání omamné látky.(...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 9. 2016, sp. zn. 11 Tdo 630/2016

„(...) K naplnění zákonných znaků trestného činu šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1 tr. zákoníku není nutné, aby osoby, jimž je jednání pachatele popsáno v této skutkové podstatě určeno, jim byly skutečně ovlivněny. Jde tedy o trestný čin ohrožovací a jiná osoba se nemusí v jeho důsledku dostat do

faktického stavu zneužívání, ale k naplnění tohoto trestného činu stačí, aby pachatel jinou osobu ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu sváděl, podporoval, podněcoval či zneužívání šířil. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 11 Tdo 935/2014

7. Jednání v právním omylu

Někteří obvinění výslovně argumentovali tím, že jednali v právním omylu ve smyslu § 19 tr. zákoníku, tedy že nevěděli, že jejich jednání je protiprávní, a tohoto omylu se nemohli vyvarovat. Tento argument byl použit v 6 případech. Soudy tuto argumentaci odmítali na základě skutkových zjištění, z nichž podle nich vyplývalo, že obvinění o možné protiprávnosti svého jednání (provozování growshopu) věděli a byli s ní přinejmenším srozuměni.

„(...) Je totiž obecnou notorií, že látka THC je psychotropní látkou, nakládání s níž je striktně regulováno zákonnými předpisy. (...) Je zřejmé, že jednání obviněných, kteří si museli být shora uvedené povahy návykové látky a jejího získání formou pěstování na základě jimi prodávaného zboží vědomi, lze označit za cílené a směřující k osobám, které si mohly ať již přímo či prostřednictvím internetu zakoupit komplexně vše, co bylo třeba k vypěstování, výrobě i následnému užití návykové látky. (...) komunikace se zástupci policie spočívající v zjišťování, jaký sortiment smí a nesmí nabízet, dostatečně svědčí o skutečnosti, že obvinění po dobu provozování obchodní činnosti věděli, že jejich aktivity můžou kolidovat s trestněprávními předpisy. Argumentace obviněných o beztrestnosti jejich jednání v důsledku právního omylu negativního tak nemohla obstát. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1113/2016

„(...) Z výpovědi obžalovaného je však zřejmé, že si nemohl být jist tím, že se nedopouští protiprávního jednání, už jenom z toho, že uváděl, že semena konopí opatroval letáky, v nichž vylučoval možnost jejich pěstování, dále tím, že o pěstování konopí nehodlal se zákazníky jednat. Lze tedy vyloučit, že obžalovaný jednal v omylu, spoléhal pouze na to, že pokud existují obdobné obchody stejného zaměření, je i jeho činnost legální. (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 5 T 29/2014

„(...) obžalovaný si protiprávnosti svého jednání byl velmi dobře vědom, když po zásahu policie proti growshopům odstranil nabídku kuřáckých potřeb a rovněž i některé údaje o výnosnosti nabízených semen. (...) odpovídající opatření učinil i v kamenné prodejně, kde odvezl propagační letáky (...) Zanesl do prodeje i nabídku jiného zboží než toho, které souviselo s pěstováním konopí – semena běžných užitkových rostlin. (...)“

Rozsudek Okresního soudu v Lounech ze dne 18. 2. 2015, sp. zn. 4 T 47/2014

8. Podporováno bylo pěstování rostlin konopí k ušlechtilým/léčebným účelům

Dalším spíše podpurným argumentem bylo tvrzení, že pokud jednání provozovatele growshopu přispělo k pěstování a následnému zpracování rostlin konopí, pak tomu tak bylo u zákazníků, kteří výsledný produkt používají k léčbě sebe samých či osob jim blízkých (6 případů). Obvinění v této souvislosti poukazovali na společenskou diskusi, vedenou ohledně vhodnosti kriminalizace nakládání s konopnými látkami pro léčebné, ale i „rekreační“ účely, přičemž se zaštiťovali stanovisky některých odborníků. Soudy v této souvislosti zpravidla poukazovaly na to, že i po zavedení možnosti využití léčebného konopí do českého právního řádu je taková činnost regulována a vázána na existenci povolení k zacházení s návykovými látkami a licenci příslušného orgánu státní správy, jimiž obvinění nedisponovali. Kromě toho dokládali skutkovými zjištěními, že z celkového kontextu provozovaných growshopů nevyplýval žádný jiný účel nabízeného zboží než jeho využití k pěstování rostlin konopí pro jejich psychoaktivní účinky. Případná společenská diskuse o vhodnosti kriminalizace jakéhokoli jednání pak podle soudů nemá žádný vliv při posuzování jeho trestnosti, neboť ta se řídí pouze platnou právní úpravou.

„(...) jakékoli zlegalizování pěstování a distribuce konopí se vztahuje pouze k léčebnému využití, a tedy jen pro léčebné účely, k němuž mají povolení jen právnické nebo podnikající fyzické osoby, kterým byla k této činnosti udělena licence Státním ústavem pro kontrolu léčiv (...) Držitel takové licence může pěstování konopí pro léčebné použití zahájit, jen pokud má uděleno povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky. (...) k technickému využití této rostliny (provazy, lana juta apod.) v prodejnách obviněných nebylo nabízeno zcela nic a ani žádný návod k tomu, jak konopí k těmto technickým účelům využít, nikde nebyl prezentován. Pokud by bylo možné s případným povolením využít konopí k léčebným účelům, rovněž v prodejnách nebylo nabízeno žádné zařízení ani pomůcky či jiné prostředky, jež by sloužily k výrobě mastí, mýdel, obkladů, apod. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014

„(...) I pokud byla v nabídce semena kultivarů s údajnými léčivými účinky, je z prezentace charakteru a vlastností rostliny zřejmé, že také měla být užívána usušená kouřením. Z kontextu nabízeného sortimentu je vůbec patrná zřejmá souvislost s využitím všech přípravků a produktů zásadně k toxikomanií, nikoli např. k léčebným nebo technickým účelům. Konopná kosmetika byla zastoupena několika jednotlivými kusy a nikde nebylo nabízeno např. žádné zařízení ani pomůcky či jiné prostředky, které by sloužily k výrobě mastí, mýdel, obkladů apod., a jakékoli informace, návody či postupy k tomuto způsobu užití konopí chyběly. Ostatně sám obžalovaný v rozhovoru pro webový magazín v r. 2010 uvedl, že impulsem pro založení společnosti v roce 2004 byla absence kvalitního

zboží nabízeného v growshopech v Holandsku, tedy evidentně rostlinného materiálu a prostředků a zařízení umožňujících jeho produkci pro účely toxikomanie. Zájem pěstitelů jiných rostlin či seniorů zajímajících se o léčivé účinky konopí byly spíše překvapením. (...)

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 8. 2015, sp. zn. 14 T 11/2015

„(...) O pravém významu poradny a tím i směřování celého obchodu svědčí odpovědi na časté dotazy. Ty jednoznačně vyznívají jako návod ke konspiraci, navádějí pěstitele, jak snížit hlučnost pěstírny a jak eliminovat z ní odcházející pachy, stejně jako radu, aby pěstitel o své pěstírně nikde nehovořil. Pokud by byla určena k pěstování zeleniny či jiného nezávadného rostlinného materiálu, bylo by otázkou, proč by se pěstitel nemohl s výsledky svých snah pochlubit, a to i širší veřejnosti. (...)

Rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 4 T 81/2014

9. Trestní postih odporuje principu *ultima ratio*

V několika případech (5 případů) obhajoba argumentovala ustanovením § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Podle obviněných se v případě provozování growshopu jedná o činnost, u níž je sporné, zda vůbec naplňuje formální znaky nějakého trestného činu, a pokud ano, pak jde o případ hraniční, na který dopadá zásada subsidiarity trestní represe. Soudy tuto argumentaci odmítly s tím, že se nejedná o hraniční případy, kdy by bylo vhodné zvažovat uplatnění principu subsidiarity trestní represe, neboť šíření zneužívání omamných a psychotropních látek je naopak společensky vysoce škodlivým jednáním, navíc ve většině případů se tak dělo za zvlášť přitěžující okolnosti, podmiňující použití vyšší trestní sazby.

„(...) nejednalo se o jednorázové nebo náhodné šíření toxikomanie či podněcování ke zneužití drog, ale o systematickou činnost provozovanou jako živnost, kde se jedná o široký okruh zákazníků (...)

Rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 92 T 2/2014

*„(...) v posuzované věci se přečinu šíření toxikomanie obvinění dopustili mimo jiné i prostřednictvím veřejné počítačové sítě, tj. prostředkem způsobilým zasáhnout a ovlivnit velký, předem neurčený a v zásadě neomezený počet osob (...) je zřejmé, že společenská škodlivost jejich jednání je vysoká, a to mimo jiné i s ohledem na rozsah činnosti, jíž se dopustili, a formě, jakou ji prováděli (více obchodů, velký sortiment zboží apod.). V nyní posuzovaném případě tudíž Nejvyšší soud žádné důvody pro použití principu *ultima ratio* nezjistil. Soudy obou stupňů posoudily trestné jednání obviněných jako*

natolik společensky škodlivé, že zasluhuje vyvození trestní odpovědnosti; navíc shledaly i okolnosti zvláště přitěžující, odůvodňující použití kvalifikované skutkové podstaty, a bylo tudíž namístě v posuzované věci aplikovat normy a prostředky trestního práva a trestní represe. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014

„(...) Za společensky nebezpečný čin pak zcela jistě nutno považovat jakékoli jednání směřující k šíření omamných a psychotropních látek, jedů či látek návykových, možnostech jejich výroby či pěstování, stejně jako případné konzumace, neboť se jedná o látky zakázané, a to zakázané ze zcela zřejmých důvodů. (...) Zejména skutečnost, kdy se obvinění uvedeného jednání dopouštěli mimo jiného právě prostřednictvím veřejné internetové sítě, společenskou škodlivost takového jednání zvyšuje, neboť na stránky jejich obchodu měl přístup prakticky kdokoli, včetně nezletilých. Zásadu subsidiarity trestní represe není možno aplikovat tak široce, že by to vedlo k odmítnutí použití prostředků trestního práva, neboť základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou. Byl-li tedy spáchán trestný čin, jehož skutková podstata byla beze zbytku ve všech znacích naplněna, jak je tomu v posuzovaném případě, nemůže stát rezignovat na svou roli při ochraně oprávněných zájmů společnosti. (...)“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 10. 2014, sp. zn. 3 Tdo 1218/2014

Kromě námitek vůči vině, resp. trestní odpovědnosti provozovatelů growshopů, bylo v rozhodnutích možno vysledovat i opakující se námitky vůči uloženému trestu či ochrannému opatření, resp. vůči některým procením úkonům.

10. Nesprávný výrok o trestu/ochranném opatření

V řízení o opravném prostředku obvinění nezřídka (12 případů) napadali kromě výroku o vině též výrok o trestu, resp. o ochranném opatření. Zejména se to týkalo uloženého trestu propadnutí věci či ochranného opatření zabránění věci³², kdy obhajoba namítala, že bylo uloženo propadnutí či zabránění věci, jež se žádnou trestnou činností nesouvisely, příp. které nepatřily obviněným (u trestu propadnutí věci). Obvyklé bylo tvrzení, že se jedná o zboží, určené k legálnímu obchodu, jehož propadnutí/zabránění poškozuje podnikání obviněného. Soudy pak v odůvodnění rozhodnutí vysvětlovaly, jaká skutková zjištění jsou pro ně oporou pro závěr o tom, že byly splněny podmínky pro uložení uvedeného druhu trestu či ochranného opatření (tj. podmínky uvedené v § 70, § 71, § 101, § 102). V případech, kdy bylo uloženo zabránění věci dle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku obvinění zpravidla namítali, že není

³² Do 31. 5. 2015 se jednalo o trest „propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty“, resp. o ochranné opatření „zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty“; pro zjednodušení v této zprávě používáme aktuální názvy, tedy trest „propadnutí věci“ a ochranné opatření „zabránění věci“.

splněna podmínka hrozícího nebezpečí, že zabrané věci budou sloužit ke spáchání zločinu, když byli odsouzeni pouze za přečin. Tuto námitku soudy odmítali poukazem na skutečnost, že v souvislosti s použitím zabraných věcí k pěstování rostlin konopí může dojít ke spáchání např. zločinů, uvedených v ustanoveních § 283, odst. 2, 3, 4, nebo 5 tr. zákoníku, § 284 odst. 4 tr. zákoníku, § 286 odst. 2 tr. zákoníku, atd.

11. Procesní námitky

V části z analyzovaných případů (11 případů) zahrnovala obhajoba obviněných též námitky procesního charakteru. Jednalo se o zpochybňování důvodnosti domovních prohlídek či prohlídek jiných prostor a pozemků, přípustnost výpovědi některých svědků apod. Podstata těchto námitek a způsob, jakým se s nimi soudy zpravidla vypořádaly, se nelišily od případů trestních řízení, vedených pro jinou trestnou činnost.

12. Jiné

Výše uvedené typy argumentů se opakovaly ve více případech. Z dalších tvrzení, která obvinění využívali ke své obhajobě v jednotlivých případech, lze zmínit následující:

- semena rostliny konopí byla sice nabízena v e-shopu, ale v kamenné prodejně ani v jiných prostorech obviněného nebyla žádná semena nalezena;
- v semenech ani v žádném jiném zboží, které bylo v prodejně nalezeno, nebyl zjištěn tetrahydrokanabinol, jehož zneužívání měl obviněný šířit;
- informační a propagační materiály o nabízeném zboží, zejména o druzích/značkách semen rostliny konopí, byly pouhé překlady informací pro spotřebitele od výrobce/dodavatele, takže obviněný měl povinnost je zákazníkům se zbožím poskytovat jako návod k použití apod.;
- nabízení a prodej pěstitelským potřebám může nanejvýš vyvolat či podpořit úmysl zákazníka pěstovat rostlinu konopí, ale ne zneužívat konopné drogy, což je podmínkou kvalifikace jako trestného činu šíření toxikomanie;
- o negativních účincích konzumace konopí (THC) se informační materiály o zboží od výrobce/dodavatele nezmiňovaly a obviněný o nich nevěděl, v opačném případě by zákazníkům o nich informoval;
- obviněný prodával zboží nejvyšší kvality z Holandska, kde je pěstování konopí legální, a proto výrobcem/dodavatelem dodané a do češtiny přeložené informační materiály ke zboží se zmiňují i o pěstování rostliny konopí, ačkoli za tím účelem nebylo zboží v ČR prodáváno;
- growshop provozovala právnická osoba (obchodní společnost), nikoli obviněný jako fyzická osoba;

- informační a propagační materiály o pěstování rostlin konopí nebyly nabízeny v prodejně, nacházely se v neveřejné části provozovny a nebyly určeny k běžné distribuci mezi zákazníky;
- přístup státních orgánů k produkci a konzumaci marihuany je i nadále velmi rozporný a z nemalé části tolerantní, tedy celkově nesrozumitelný.

V.5. Konečné rozhodnutí ve věci

V analyzovaných případech se vedla trestní řízení vůči celkem 69 obviněným/podezřelým. Z dostupných informací (dodané dokumenty, justiční databáze) se podařilo zjistit, že 56 osob bylo pravomocně odsouzeno, u osmi trestní řízení skončilo podmíněným zastavením trestního stíhání dle § 307 tr. řádu (resp. osvědčením obviněného ve zkušební době) a u tří dalších podmíněným odložením podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení dle § 179g tr. řádu (resp. osvědčením podezřelého ve zkušební době). Dvě osoby byly obvinění pravomocně zproštěny.

Tabulka 5: Konečné rozhodnutí ve věci

Rozhodnutí	Odsouzeno	PZTS	POPNP	Zproštěno	Celkem
Počet osob	56	8	3	2	69

Pozn.: PZTS – podmíněné zastavení trestního stíhání, POPNP – podmíněné odložení podání návrhu na potrestání

O podmíněném zastavení trestního stíhání provozovatelů growshopů rozhodl v šesti analyzovaných případech státní zástupce již v přípravném řízení, ve zbylých dvou případech tak učinil soud v hlavním líčení. Zkušební dobu stanovovaly soudy či státní zástupci v rozmezí jednoho roku až dvou let. Odůvodnění rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, případně o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, se většinou omezila na konstatování a doložení, že byly splněny podmínky pro uvedené rozhodnutí, vyžadované trestním řádem – tedy zejména že šlo o trestní řízení o přečinu, obviněný/podezřelý se k činu doznal a s takovým rozhodnutím souhlasil, a vzhledem k jeho osobě a s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu bylo možno důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující (§ 179g odst. 1, § 307 odst. 1 tr. řádu). Několik rozhodnutí nicméně naopak obsahovalo i podrobný popis dosavadního průběhu trestního řízení a zjištěných skutečností. Ani v jednom případě nebyla využita možnost, zavedená do trestního řádu novelou č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. září 2012, a sice podmínit daný odklon závazkem podezřelého/obviněného zdržet se během zkušební doby určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil trestného činu, nebo složením peněžité částky

určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti (§ 179g odst. 2, § 307 odst. 2 tr. řádu ve znění účinném od 1. 9. 2012).

Obě osoby, jejichž trestní stíhání skončilo *pravomocným zproštěním obžaloby*, vystupovaly v trestním řízení jako spoluobvinění s dalšími obviněnými, kteří byli v tomtéž řízení pravomocně odsouzeni. V prvním z těchto případů byli soudem prvního stupně nejprve v souvislosti s provozováním growshopu odsouzeni oba obvinění, matka se synem, za přečin šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku (resp. matku za účastenství na tomto přečinu ve formě pomoci). Odvolací soud ovšem rozsudek soudu prvního stupně v řízení o odvolání zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že jednoho z obviněných uznal vinným přečinem dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, zatímco druhou obviněnou obžaloby zprostil. Podle skutkových zjištění totiž growshop fakticky provozoval výlučně první z obviněných, zatímco obviněná vystupovala jako osoba samostatně výdělečně činná, na kterou byl obchod pouze formálně veden, a to na žádost syna-spoluobviněného, který v důsledku odsouzení za předchozí trestnou činnost nemohl podnikat pod vlastním jménem. Obviněná se na provozu obchodu nijak nepodílela, kamennou prodejnu ani internetové stránky nenavštěvovala, nebyla jí známa podstata obchodní činnosti v growshopu, a neměla z ní ani žádné příjmy. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že její jednání lze hodnotit pouze jako nedbalostní, přičemž k trestní odpovědnosti za trestný čin šíření toxikomanie se vyžaduje zavinění úmyslné.³³

Ve druhém případě byli rovněž v prvním stupni odsouzeni oba spoluobvinění (manželé) za přečin dle § 287 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, jehož se měli dopustit provozováním growshopu.³⁴ Oba se proti rozsudku odvolali, obviněná ovšem následně vzala odvolání zpět a rozsudek tak vůči ní nabyl právní moci. Druhý obviněný na svém odvolání setrval, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k novému projednání, v jehož rámci byl obviněný obžaloby zproštěn. Rozhodnutí odvolacího soudu ani zprošťující rozsudek soudu prvního stupně nebyly pro účely analýzy k dispozici (informace o průběhu řízení byly získány z justiční databáze), není tedy jasné, jaké důvody ke zproštění vedly. Lze se pouze domnívat, že se nepodařilo vyvrátit obhajobu obviněného, spočívající v tom, že provozovaný obchod nebyl growshop, ale prodejna zaměřená na léčivé rostliny, kde se prodávaly jejich semena a potřeby na jejich pěstování, ale i kosmetika, potraviny a bylinky.

³³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 7 To 447/2014.

³⁴ Rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 18. 11. 2014, sp. zn. 24 T 37/2014.

V osmi případech z celého výzkumného souboru se **konečné rozhodnutí ve věci lišilo od původního meritorního rozhodnutí**.³⁵ Z toho dvakrát byla původním rozsudkem odsouzená osoba následně na základě svého odvolání obžaloby zproštěna, a jednou došlo k opačnému vývoji, kdy původně obžaloby zproštěný obviněný po zásahu Nejvyššího soudu v dalším řízení uznán vinným (viz rámeček níže). V ostatních případech se původní a konečné meritorní rozhodnutí nelišily ve vyznění výroku o vině, ale v jiných aspektech. Jednalo se o změny výroku o trestu či ochranném opatření, resp. o spíše drobné úpravy skutkové, popř. právní věty původního rozsudku.

Jak bylo naznačeno výše, v obou případech, kdy došlo ke konečnému zproštění obviněného obžaloby, nebyla důvodem skutečnost, že by soudy provozování growshopu nepokládaly za jednání, naplňující skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie, ale v prvním případě byla zproštěna obviněná, která se na provozování growshopu fakticky vůbec nepodílela, a ve druhém případě soud (pravděpodobně) došel k závěru, že provozovaný obchod charakter growshopu neměl. Ve výzkumném souboru se nicméně vyskytoval jeden případ, kdy soud prvního stupně provozování growshopu jako trestný čin neposoudil vůbec, a to z principiálních důvodů.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 5 T 166/2015, byla obviněná zproštěna obžaloby pro skutek spočívající zhruba v tom, že jako provozovatelka maloobchodních i velkoobchodních prodejen a také prostřednictvím několika internetových stránek nabízela k prodeji feminizované plody se semeny konopí, využitelné k pěstování rostlin rodu konopí s obsahem látek ze skupiny kanabinoidů, soubor elektrotechnického zařízení, biologické a chemické látky způsobitelné k pěstování takových rostlin a kuřácké potřeby, a toto zboží k prodeji podporovala veřejným zpřístupněním reklamních tiskovin a katalogů zboží, v nichž bylo zboží pochvalným způsobem prezentováno jako ucelený a vzájemně související soubor, umožňující pěstování rostlin konopí vhodných ke zpracování na konopné drogy a jejich následné užívání.³⁶

Skutková zjištění, jak byla popsána ve zprošťujícím rozsudku soudu prvního stupně, nasvědčují tomu, že se v daném případě skutečně jednalo o obchod typu growshopu. Soud v odůvodnění svého zprošťujícího rozhodnutí uvedl zhruba následující hlavní argumenty:

- jediný zajištěný materiál jednoznačně propagující a popisující pěstování netechnického konopí byl 1 ks knihy „Jak pěstovat outdoor aneb konopí na zahrádce“. Jedinou publikací lze sotva jiného svádět ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, podporovat ho v tom nebo zneužívání takové látky podněcovat a šířit. Obaly na vakuované uchovávání rostlinného materiálu zdaleka nevyužívají jen konzumenti marihuany (čaj, káva, bylinky, koření). Totéž platí o malých váhách;
- údaje o množství THC nejsou pochvalnou propagací, ale povinným poučením spotřebitele;
- zajištěné materiály v elektronické podobě nepatřily všechny obžalované;
- soud nemá za prokázané, že by nabízené zboží bylo ve vzájemné souvislosti pochvalným způsobem prezentováno jako ucelený a vzájemně související soubor zboží umožňující pěstování rostlin konopí,

³⁵ K tomu je třeba dodat, že ve 22 případech nebylo meritorní rozhodnutí vůbec napadeno opravným prostředkem.

³⁶ V tomto trestním řízení byla daná osoba obžalována též z dalších trestných činů, kterým se ovšem v naší analýze nevěnujeme.

následnou výrobu, přechovávání a konzumaci marihuany, přičemž by činnosti spojené s pěstováním a konzumací byly pochvalným způsobem prezentovány a zpřístupňovány veřejnosti;

- obžalovaná se snažila své zákazníky upozorňovat na skutečnost, že pěstování netechnického konopí z nabízených semen není v ČR legální a může být i posuzováno jako trestný čin;

- i kdyby soud postupoval alibisticky a v kontextu rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 934/13 v jednání obžalované shledal naplnění formálních znaků trestného činu šíření toxikomanie, zprostil by ji obžaloby z důvodu jednání v právním omylu. Obžalovaná byla policií i jinými orgány státní moci dlouhodobě utvrzována v přesvědčení, že postupuje legálně. Pokud je masivně veřejně inzerován Cannafest, aniž by to „zaujalo“ orgány činné v trestním řízení, nelze v právním státě vynést odsuzující rozsudek. Pokud stát chce určité jednání posuzovat jako trestný čin, musí je jako trestné definovat srozumitelným a jednoznačným způsobem, a jako trestný čin je stíhat bez rozdílu. Právní stát nemůže ani v otázkách drogové kriminality postupovat nahodile či měnit koncepci postupu podle toho, jaké volby se právě blíží a který voličský elektorát je aktuálně zajímavé oslovit.

Odvolání státního zástupce proti zprošťujícímu rozsudku bylo odvolacím soudem zamítnuto. Na základě dovolání nejvyššího státního zástupce Nejvyšší soud ČR rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.³⁷ Ve svém rozhodnutí se Nejvyšší soud argumentaci soudu prvního stupně podrobně věnoval a celkově ji odmítl. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí lze shrnout několik zásadních myšlenek:

- skutečnost, že rostlina konopí je po svém zpracování zdrojem drogy zvané marihuana, je mezi širokou veřejností velmi dobře známa;

- ačkoliv samotnou dispozici s konopnými semeny není bez dalšího možné považovat za trestnou, jiná situace nastává, pokud pachatel na jednom místě koncentruje nejen semena, ale i další zboží, které slouží k úspěšnému pěstování takové rostliny, návody a rady jak tak činit, jakož i další věci, které jsou se zneužíváním návykové látky spojeny či takové zneužívání propagují, podporují nebo mohou pozitivně působit na vědomí jiné osoby a v této vzbudit potřebu či touhu návykovou látku užít (kuřácké potřeby, obrázky na oblečení či jiných předmětech, apod.). Není současně nutné, aby takový soubor předmětů byl fyzicky a ve stejném časovém období situován do jednoho místa. Postačuje, že pachatel svou činností dává najevo existenci komplexu věcí, kterými vzbuzuje u adresátů své nabídky přesvědčení o možnosti zajistit úspěšné získání návykové látky za účelem jejího zneužívání;

- soudy přecenily otázku propagace návykové látky, kdy při neprokázání jejího dostatečného rozsahu v podobě konkrétních tiskovin přistoupily k automatickému konstatování absence zásadních znaků pro posouzení jednání ve smyslu přečinu šíření toxikomanie. Absence propagační stránky, resp. její menší rozsah ovšem nemůže automaticky eliminovat trestněprávní význam existence komplexní faktické podpory potenciálních adresátů ke zneužití návykové látky;

- případná problematičnost postihu z důvodu nedostatku vůle společnosti a latence trestné činnosti nemůže ospravedlnit pachatele takových deliktů a vyloučit jejich trestní odpovědnost;

- je obecnou notorií, že látka THC je psychotropní látkou a nakládání s ní je striktně regulováno právními předpisy. Z hlediska zavinění pachatele proto postačí jeho, byť laická, znalost skutkových okolností rozhodných pro naplnění příslušného znaku skutkové podstaty. Je tedy třeba zkoumat, zda jednání obviněné, která si musela být shora uvedené povahy návykové látky a jejího získání formou pěstování na základě jí prodávaného zboží vědoma, lze označit za cílené a směřující k osobám, které si mohly ať již přímo či prostřednictvím internetu zakoupit komplexně vše, co bylo třeba k vypěstování, výrobě i následnému užití návykové látky.

³⁷ Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1131/2016.

V novém řízení před soudem prvního stupně byla obžalovaná odsouzena za přečin šíření toxikomanie dle § 287 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku, k peněžitému trestu o výměře 12.000 Kč a k trestu propadnutí věci, a toto rozhodnutí následně nabylo právní moci.³⁸

Jednoznačně nejčastěji **ukládáním trestem** byl v analyzovaných případech trest odnětí svobody s podmíněným odkladem výkonu. Z celkem 56 odsouzených osob byl podmíněný trest odnětí svobody uložen jako trest hlavní 52 osobám, v jednom dalším případě byl odsouzenému uložen podmíněný trest odnětí svobody s dohledem. Dvěma odsouzeným byl jako hlavní trest uložen trest peněžité a jednomu trest propadnutí věci. Jako vedlejší tresty byly ukládány tresty propadnutí věci (31 odsouzených), peněžité tresty (11 odsouzených) a tresty zákazu činnosti (2 odsouzení, z toho v jednom případě se jednalo o trest souhrnný).

Výměra uložených podmíněných trestů odnětí svobody se pohybovala od 11 měsíců do dvou let, zkušební dobu soudy stanovovaly v rozmezí jednoho roku až čtyř let. Peněžité tresty byly ukládány ve výměře od 10.000 Kč do 60.000 Kč. Tresty propadnutí věci se týkaly předmětů, zajištěných v provozovnách, příp. v bydlech odsouzených a vztahujících se k provozování growshopu. Odlišná byla nicméně šíře, v níž se tresty propadnutí věci na takové předměty podle rozhodnutí soudů vztahovaly. V některých případech bylo uloženo propadnutí všech takových zajištěných předmětů včetně např. výpočetní techniky, v jiných soudy ukládaly propadnutí pouze těch předmětů, které měly souvislost specificky s pěstováním rostlin konopí (typicky semena), zatímco např. hnojiv či pěstebního zařízení se trest propadnutí věci netýkal.

V celkem sedmi případech soud uložil **ochranné opatření**, a to zabránění věci, příp. zabránění náhradní hodnoty. Opět se jednalo o věci, zajištěné v prostorách, kde byly growshopy provozovány, a u kterých soud nezjistil, že by patřily obviněnému a mohly tak být postiženy trestem propadnutí věci. Zabránění náhradní hodnoty se týkalo finančních prostředků, zajištěných na účtu provozovatele growshopu. Ve dvou případech z těchto sedmi soud uložil zabránění věci poté, co v hlavním líčení trestní stíhání obviněného podmíněně zastavil. V jednom z případů soud v nalézacím řízení uložil vedle trestu a zabránění věci také zabránění náhradní hodnoty, konkrétně finanční hotovosti a finančních prostředků na bankovním účtu. Odvolací soud toto rozhodnutí potvrdil, nicméně k dovolání obviněných je Nejvyšší soud ČR zrušil ve výroku o zabránění náhradní hodnoty, neboť přinejmenším část z nich patřila obchodní společnosti, která byla provozovatelem growshopu a soudy této společnosti nepřiznaly

³⁸ Nový odsuzující rozsudek soudu prvního stupně, ani navazující rozhodnutí soudu odvolacího, nebyly pro účely analýzy k dispozici. Informace o průběhu trestního řízení byly získány z justiční databáze.

postavení zúčastněné osoby.³⁹ Soud prvního stupně po novém projednání rozhodl samostatným usnesením o zabrání náhradní hodnoty v původním rozsahu s tím rozdílem, že danou obchodní společnost, které zabíraná hotovost i finanční prostředky na účtu patřily, vedl jako zúčastněnou osobu. Stížnost zúčastněné osoby proti tomuto usnesení soud druhého stupně zamítl. Zúčastněné osobě nicméně vyhověl Ústavní soud ČR, který v řízení o ústavní stížnosti zmíněná rozhodnutí obou soudů zrušil, neboť podle jeho názoru v řízení nebyly provedeny dostatečné důkazy o původu finančních prostředků, takže nebyly splněny podmínky pro jejich zabrání, čímž byla porušena základní práva obchodní společnosti dle čl. 11 odst. 1 a 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.⁴⁰ V době přípravy této zprávy nebylo konečné rozhodnutí v této věci známo.

V.6. Reflexe rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu z r. 2012

Jak bylo výše zmíněno, významným impulsem pro sérii policejních realizací z podzimu 2013 byla *rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 1206/2012 a Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 934/13*, která poskytla vodítka, jak provozování obchodů typu growshopů posuzovat. Analýza proto byla zaměřena i na to, zda a do jaké míry meritorní rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu odrážela. Identifikovali jsme několik podle našeho názoru zásadních interpretačních bodů, obsažených v jejich odůvodněních a představujících určité definiční znaky jednání, naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu šíření toxikomanie prostřednictvím provozování obchodu se zbožím, jaké bývá nabízeno v growshopech. Podobně jako v případě rozboru argumentace obhajoby zahrnovala i tato část analýzy pouze těch 26 případů, k nimž bylo k dispozici meritorní rozhodnutí, obsahující odůvodnění.⁴¹ Ve 21 případech tato meritorní rozhodnutí obsahovala výslovný odkaz alespoň na jedno z uvedených rozhodnutí Nejvyššího a Ústavního soudu, přičemž do této skupiny nejsou započítány případy, kdy o nich byla v rozhodnutí zmínka jen proto, že na ně odkazovala obhajoba.

1. Kompletní sortiment

Protože obvinění nabízeli semena určité kvality, reklamní a informační materiály podle obsahu určené pro pěstitele a konzumenty marihuany, a jako doplňkový sortiment i pěstební

³⁹ Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 11 Tdo 403/2016.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 5. 2018, sp. zn. II.ÚS 1849/17.

⁴¹ Sledovali jsme přitom odkazy na uvedená rozhodnutí v odůvodnění rozsudků či usnesení soudů prvního i druhého stupně.

přípravky a kuřácké potřeby, mohli si zákazníci koupit v tomto obchodě vše, co potřebují k pěstování a konzumaci marihuany.

Tento argument byl součástí meritorního rozhodnutí ve 21 případech.

2. Jednostranné informace

Katalogy semen seznamují zákazníka s možnostmi získání publikovaných prožitků z konzumace konkrétního druhu marihuany a dávají mu vodítko k jejich výběru, neobsahují žádné odrazovací informace či varování před zdravotními účinky konzumace marihuany.

Na tuto skutečnost poukázaly soudy výslovně v 16 případech.

3. Propagace specifického životního stylu

Šíření reklamních letáků, nabídkových katalogů, reklamních předmětů s logem marihuany apod. mezi zákazníky, jakož i nabídka zařízení pro pěstování a konzumaci konopí, mají charakter propagace určitého životního stylu, resp. subkultury, která je s užíváním marihuany neodlučitelně spojena.

Závěr o propagaci subkultury uživatelů konopných drog prostřednictvím provozování growshopu se v odůvodnění meritorního rozhodnutí objevil v 9 případech.

4. Snaha o vyvinění jako zastírací manévr

Pouhé písemně deklarované distancování se od případného zneužívání konopí zákazníky nemůže vyloučit zavinění pachatele ve formě přímého úmyslu, neboť jde o zjevný zastírací manévr.

Tento argument byl samozřejmě omezen na případy, kdy obvinění takové písemné upozornění při provozování growshopu používali. Bylo ho možno nalézt v meritorním rozhodnutí v sedmi případech.

5. Ucelený soubor jinak legálního zboží

Skutečnost, že prodej či distribuce jednotlivých částí sortimentu je legální, není relevantní, protože v těchto případech se na jednom místě koncentrují návodné a podněcující informace spolu s morální podporou a materiálním zajištěním pro pěstování a konzumaci marihuany, takže zjevným účelem je (na rozdíl od prodeje/distribuce jednotlivých částí sortimentu k jiným/legálním účelům) umožnit zákazníkovi získat vše, co je potřeba k pěstování a konzumaci marihuany.

Tento názor, vyjádřený v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z roku 2012, použily soudy při odůvodnění svého odsuzujícího rozhodnutí v 18 případech.

6. Neaplikovatelnost principu subsidiarity trestní represe

Princip ultima ratio se zde nepoužije, protože nejde o situaci, kdy by k řešení měly stačit mimotrestní nástroje, ani kdy by společenská škodlivost jednání pachatele byla mimořádně nízká; naopak, ochrana před zneužíváním návykových látek má celospolečenský význam a jedná se nikoliv o jednorázové či náhodné jednání, ale o systematickou činnost provozovanou jako živnost s dosahem na širší okruh potenciálních zákazníků.

Soudy se zásadou subsidiarity trestní represe v odůvodnění rozhodnutí výslovně zabývaly tehdy, pokud její porušení namítala obhajoba – výše uvedené interpretační vodítko se následně objevilo v jejich rozhodnutí v 10 případech.

7. Nedůslednost státu při postihu určitého jednání nemění jeho protiprávnost

Skutečnost, že analogická trestná činnost je páchána i jinými pachateli a společnost nemá dostatek vůle a sil, jak tomu zabránit, nemůže ospravedlnit pachatele konkrétních deliktů; aplikace trestněprávní normy je plně legitimní i v situaci, kdy ostatní případy kriminality zůstanou latentní a uniknou postihu.

Tento argument soudy použily při odůvodnění svého rozhodnutí ve 13 případech.

8. Trestní řízení není fórum pro společenskou diskusi

Společenská diskuse o vhodnosti postihu drogových deliktů není pro postup orgánů činných v trestním řízení relevantní – trestnost šíření toxikomanie stanovil zákonodárce a orgánům činným v trestním řízení nepřísluší do této jeho působnosti zasahovat.

Ve čtyřech případech soudy v odůvodnění svého rozhodnutí výslovně poukázaly i na tento názor, který se objevil v rozhodnutí Ústavního soudu ČR z roku 2012.

VI. Závěr a diskuse

Analýza, jejíž výsledky shrnuje tato zpráva, byla realizována z podnětu Národní protidrogové centrály SKPV PČR s cílem poskytnout nezávislý a nestranný pohled na poměrně silně medializovanou policejní akci proti provozovatelům growshopů v ČR. Vzhledem k dohodnutému termínu a kapacitním možnostem řešitele *měla analýza svá nutná omezení*. Nezahrnovala všechny případy, které byly součástí série policejních realizací z podzimu 2013, přičemž výběr případů, které byly do analýzy zařazeny, závisel na podkladech, dodaných policejními útvary, jejichž postupem v těchto případech se analýza zabývala. Pokud oficiální policejní zdroje uvádějí, že do konce roku 2015 bylo zahájeno celkem 58 trestních řízení, v nichž bylo obviněno 83 osob, a výzkumný soubor obsahoval 48 trestních věcí, vedených proti 69 osobám, lze velikost výzkumného souboru pokládat za dostatečnou k vyvozování přiměřených závěrů. Podoba, v jaké byly dokumenty pro analýzu dodány, zároveň nenasvědčovala tomu, že by byly předmětem jakéhosi úmyslného výběru pouze určitých případů, ale spíše se jednalo o běžný projev aplikace postupu sestavování výzkumného souboru prostřednictvím záměrného výběru přes instituce.

Analýza byla omezena na dodané dokumenty z trestních řízení, zejména meritorní rozhodnutí soudů a stáních zástupců, doplněné o další relevantní rozhodnutí, dohledaná v online databázích rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR, příp. Ústavního soudu ČR. Dodatečné informace, získané k jednotlivým případům z justičních databází CSLAV a infoSoud, sloužily pouze ke kontrole aktuálního stavu daných trestních řízení. Nebyly tedy k dispozici celé trestní spisy, jež by samozřejmě poskytly podstatně širší okruh informací, např. k osobám pachatelů či k průběhu trestního řízení. Takový však byl od počátku design studie, která se proto zaměřila na aspekty, o nichž lze z uvedených dokumentů dostatečná data získat.

Série policejních realizací vůči provozovatelům growshopů přitáhla značnou mediální pozornost. Kromě (pochopitelné) kritiky ze strany jednotlivých obviněných, kteří se v médiích vyjadřovali ke svým případům, zaznívaly a zaznívají i obecnější názory, které obsahovaly silné výhrady proti akci jako celku. Příspěvky, které se objevují i v tzv. mainstreamových či seriózních médiích, poukazují na možnou nerovnost před zákonem, účelovost jednání policie, kriminalizaci běžného podnikání, porušování svobody projevu, neúčelnost vynakládání prostředků policie a justičního systému, minimální společenskou škodlivost postihovaného jednání a související absenci společenské poptávky po jeho postihu,

či „posvěcení z vyšších míst“ v souvislosti se zavedením využívání konopí pro léčebné účely a farmaceutickým průmyslem (např. Lipold, 2013; Lipold, 2014; Kamberský, 2016).

Dostupné oficiální prameny nasvědčují především tomu, že *série policejních realizací byla důkladně naplánována a growshopy, jichž se týkala, pečlivě vybrány, aby rozsah realizací odpovídal aktuální judikatuře, a to vše v úzké spolupráci se státními zastupitelstvími*, s nimiž byly konzultovány především právní otázky, týkající se praktické aplikace rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 1206/2012 a Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 934/13 (Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2014, str. 29; Národní protidrogová centrála SKPV PČR, 2013; viz též Kapitolu III.). Je třeba si připomenout, že v roce, kdy se série realizací uskutečnila, evidovala policie po celé ČR více než 120 provozoven se znaky, typickými pro growshopy. Jakkoli některé analyzované případy zahrnovaly více než jednu kamennou prodejnu téhož provozovatele/provozovatelů, svědčí celkový počet trestních řízení (cca 60) spíše o tom, že do série realizací byly vybrány pouze takové growshopy, jejichž provozování podle názoru policie a státních zástupců jednoznačně splňovalo podmínky pro kvalifikaci takového jednání jako trestného činu. Lze též vzít v potaz, že v některých případech, které byly do série realizací zařazeny, nakonec policejní orgán rozhodl o odložení věci podle § 159a odst. 1 tr. řádu ještě před zahájením trestního stíhání (viz Kapitolu V.3.). A konečně z analyzovaných případů skončilo trestní stíhání pravomocným zproštěním obžaloby pouze u dvou osob (z 69), přičemž ještě k tomu došlo v případech, kdy zároveň druhý spoluobviněný v dané věci za šíření toxikomanie prostřednictvím provozování growshopu pravomocně odsouzen byl. V ostatních případech věc skončila pravomocným odsouzením obviněného nebo podmíněným zastavením trestního stíhání/podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (resp. osvědčením se obviněného/podezřelého ve zkušební době). Lze tedy uzavřít, že podle našeho názoru policejní orgány při plánování a provádění série realizací postupovaly v souladu se svými povinnostmi, uvedenými v ustanoveních § 158 a § 160 tr. řádu, a se zohledněním aktuální judikatury Nejvyššího soudu ČR.

Jak konkrétně probíhaly jednotlivé realizace přímo na místě, o tom analyzované dokumenty obsahují jen minimum informací, proto tento aspekt předmětem analýzy nebyl. Námitky obviněných, které se ho týkaly a byly obsaženy v analyzovaných dokumentech, souvisely zejména se zákonností domovních prohlídek či prohlídek jiných prostor a pozemků, resp. s rozsahem věcí, zajištěných pro účely trestního řízení. Soudy se s těmito námitkami ve svých rozhodnutích zpravidla vypořádaly, a bez dalších podrobnějších informací nám nepřisluší tuto otázku dále hodnotit. Nicméně, jak ukazuje výše zmíněný příklad, kdy po

zásazích Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR v jednom z analyzovaných případů stále ještě nebylo ukončeno trestní řízení v části, týkající se uloženého zabrání náhradní hodnoty, není vyloučen další posun právní praxe v otázce podmínek pro ukládání trestu propadnutí věci/náhradní hodnoty či ochranného opatření zabrání věci/náhradní hodnoty.

Charakter jednání, na které byla série policejních realizací zaměřena, byl v analyzovaných případech *velmi podobný*. Zpravidla se jednalo o provozování jedné či více kamenných prodejen a zároveň jednoho či více e-shopů, jejichž prostřednictvím provozovatelé nabízeli kompletní sortiment pro pěstování rostlin konopí indoor technologií, včetně semen vhodných kultivarů této rostliny. V naprosté většině případů byly jako doplňkový sortiment nabízeny kuřácké potřeby, informační a propagační materiály a předměty.

Provozování growshopů bylo téměř ve všech případech v konečném rozhodnutí kvalifikováno jako trestný čin šíření toxikomanie dle § 287 tr. zákoníku. V jednom případě bylo posouzeno jako souběh tohoto trestného činu s trestným činem výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu dle § 286 tr. zákoníku, a v dalším pouze jako trestný čin dle § 286 tr. zákoníku. Jakkoli nám nepřísluší hodnotit meritorní rozhodnutí státních zástupců ani soudů, z dodaných dokumentů nevyplývají takové rozdíly ve skutkových zjištěních v těchto věcech oproti případům ostatním, které by podle našeho názoru odlišnou právní kvalifikaci odůvodňovaly. Lze chápat úvahu, že pokud orgán činný v trestním řízení dojde k závěru, že pachatel provozováním growshopu šířil toxikomanii mj. proto, že musel být přinejmenším srozuměn s tím, že jím nabízené zboží bude využíváno k nelegálnímu pěstování rostlin konopí za účelem získávání konopných drog, zároveň by takové zboží (pěstební technologie, hnojiva, ale i samotná semena) mohl v souladu s aktuální judikaturou pokládat za „předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky“. To samozřejmě předpokládá, že orgány činné v trestním řízení a zejména soudy nadále setrvají na sporném názoru, že získávání omamné látky konopí z rostliny konopí lze pokládat za „výrobu“ omamné látky. Nejvyšší soud ČR zatím možnost aplikace ustanovení § 286 tr. zákoníku na provozování growshopu podle dostupných informací neřešil, neboť se v zatím projednávaných případech zabýval pouze tím, zda lze provozování growshopu kvalifikovat jako trestný čin šíření toxikomanie.

V rámci kritiky postihu provozovatelů growshopů se často objevuje argument, že orgány činné v trestním řízení nepostupují ve všech regionech republiky stejně. Pomineme-li fakt, že tato námitka zaznívá v rámci hodnocení činnosti systému trestní justice při odhalování a stíhání trestné činnosti obecně, je třeba konstatovat, že k serióznímu posouzení tohoto

aspektu jsme neměli dostatek informací. Analýza byla zaměřena na vybrané případy z podzimu 2013, kdy se policie na základě svých zjištění rozhodla zasáhnout. Tyto případy, které byly rozloženy do všech soudních krajů ČR, končily velmi podobně, jak pokud jde o právní kvalifikaci činu, tak z hlediska typu konečného rozhodnutí (podmíněné zastavení trestního stíhání/podmíněné odložení podání návrhu na potrestání nebo odsouzení, přičemž se příslušný rozhodující orgán podle dostupných materiálů řídil kritérii trestního řádu) a v případě odsouzení i z hlediska uložených trestů či ochranných opatření. Pro účely analýzy ovšem nebyly k dispozici informace o případných skutkově podobných případech, kdy k zahájení trestního řízení nedošlo, nebo kdy v konečném rozhodnutí státní zástupce trestní stíhání zastavil či soud obviněného obžaloby zprostil. To je ovšem obecně spíše úkol pro kontrolní/dohledovou činnost jednotlivých složek systému trestní justice, aby sledovaly, zda policejní orgány, státní zástupci a soudy postupují v obdobných případech na území celé republiky obdobně.

Nejednotnost orgánů činných v trestním řízení při aplikaci příslušných zákonných ustanovení tak byla v rámci analýzy shledána *spíše v dílčích aspektech*, které zpravidla nemohou mít vliv na zákonnost rozhodnutí o vině a trestu. Skutková podstata trestného činu šíření toxikomanie obsahuje několik variant, jak může pachatel přispívat ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu – svádění, podporování, podněcování, šíření – přičemž orgány činné v trestním řízení v analyzovaných trestních věcech někdy skutkově obdobné případy hodnotily z hlediska naplnění konkrétního z těchto znaků rozdílně. Je však třeba připustit, že rozdíly mezi uvedenými znaky jsou do značné míry mlhavé a spíše akademické, a ani definice, poskytované trestněprávní teorií a převažující judikaturou, mezi nimi nestaví zcela jasné a nepřekročitelné hranice. Podobně byly zjištěny rozdíly ve vymezení „jiné návykové látky než alkoholu“, jejíž zneužívání měli provozovatelé growshopů svým jednáním šířit. Zde se orgány činné v trestním řízení dostávají do obtížně řešitelné situace. Provozování growshopů se posuzuje jako určitá forma podpory pěstování rostlin konopí za účelem následného užívání konopných drog zpravidla pro jejich psychoaktivní účinky. Vzhledem k tomu, že rostliny konopí obsahují, či z nich lze získat, několik různých omamných a psychotropních látek (viz Kapitola II.), je obtížné přesně určit, které z nich se měl trestný čin týkat. I pokud vezmeme nejběžněji užívanou konopnou drogu, tedy omamnou látku konopí (ve formě sušené drti – marihuany), ta sama obsahuje dvě další psychotropní látky, a to THC a dronabinol. Tyto rozdíly však dokládají spíše terminologickou složitost problematiky konopných drog než systémovou nejednotnost aplikační praxe orgánů činných v trestním řízení, a sotva mohou mít vliv na posouzení trestní odpovědnosti.

Problematičtější je skutečnost, že zatímco ve velké většině analyzovaných případů byli stíháni pouze skuteční provozovatelé growshopu (tj. jejich majitelé, příp. společníci či statutární orgány obchodních společností, které je vlastnily), v několika dalších byly stíhány i osoby, které v growshopech působily na pozici prodavačů. Takový rozdíl, pokud by nebyl odůvodněn výraznými odlišnostmi ve skutkových zjištěních, by skutečně mohl být pokládán za nerovný přístup k vyvozování trestní odpovědnosti. Dokumenty k případům, v nichž prodavači stíháni nebyli, nicméně neobsahovaly informace o tom, zda se jejich rolí při provozování growshopu orgány činné v trestním řízení vůbec nezabývaly, nebo zda skutková zjištění jejich stíhání neodůvodňovala.

K zásadním argumentům kritiků postihu provozovatelů growshopů je skutečnost, že obchody tohoto typu byly na území ČR provozovány již cca deset let před sérií realizací z roku 2013, přičemž státní orgány včetně policie jim nevěnovaly zjevnou pozornost. Z toho bývá dovozováno, že stát svou nečinností či tolerancí tento druh jednání legitimizoval (vzbudil dojem legality) a následná „změna přístupu“ po rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR z roku 2013 představovala svévoli státních orgánů, neboť neměla oporu ve změně legislativy. Tento argument, přestože ve veřejném prostoru stále přetrvává, nelze přijmout. Povinností policie je odhalovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Katalog trestných činů je obsažen v trestním zákoníku a policii, ani ostatním orgánům činným v trestním řízení, nepřísluší hodnotit, zda je kriminalizace určitého typu jednání vhodná či nikoliv, a už vůbec se nemohou takovými úvahami řídit při plnění svých úkolů. Řešení trestněpolitických otázek je úkolem politické reprezentace, která se při tom v optimálním případě může nechat inspirovat odborníky z různých oborů (včetně např. zástupců složek trestní justice).

Zároveň platí, že výklad ustanovení trestního zákoníku (jako i jiných zákonů) provádí s konečnou platností soudy, přičemž tento výklad často prochází vývojem. Není neobvyklé (i když zároveň ani příliš žádoucí), že výklad téhož ustanovení se mění i v rámci vrcholné soudní instituce, kterou je Nejvyšší soud ČR. Zůstaneme-li u problematiky drogové kriminality, lze jako příklad uvést vývoj interpretace znaků skutkových podstat trestných činů dle § 283, § 284, § 285 a § 286 tr. zákoníku, spočívajících ve spáchání činu „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“ (viz např. Zeman, Štefunková, & Trávníčková, 2015, stránky 33-38). Z tohoto pohledu je vývoj interpretace skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie ve vztahu k provozování growshopů spíše stabilní. Po určitou dobu existovala mezi orgány činnými v trestním řízení značná nejistota v otázce, zda a příp. za jakých podmínek lze provozování growshopu kvalifikovat jako trestný čin dle § 287

tr. zákoníku, což vedlo k nežádoucímu jevu nejednotného výkladu zákona. Při první příležitosti, kdy se této otázce specificky věnoval, splnil Nejvyšší soud ČR svou roli sjednocovatele judikatury, poskytl zevrubný výklad ustanovení § 287 tr. zákoníku ve vztahu k provozování growshopů, a tohoto výkladu se nadále drží (to přitom zdaleka neplatí o výkladu některých jiných ustanovení trestního zákoníku). Policie, která do té doby v této otázce dostávala od různých soudů odlišnou zpětnou vazbu, získala oporu autoritativního výkladu a začala systematicky jednat, tj. plnit své povinnosti, které jí ukládá trestní řád. Na takovém postupu lze sotva shledat něco závadného, spíše jde o příklad přirozeného vývoje interpretace právní normy.

Není žádoucí, pokud právní úprava neposkytuje jasnou představu o podmínkách trestní odpovědnosti za určité typy chování, když neříká jasně a srozumitelně, jaký typ chování trestný je a jaký nikoliv. Nelze tomu však patrně nikdy zcela zabránit a spíše lze předpokládat, že narůstající složitost prostředí a procesů, v nichž k různým formám delikvence dochází, bude v této oblasti vyvolávat další otázky. Je osobní volbou a odpovědností každého, zda se v takových případech vědomě svým jednáním pohybuje na ne zcela jasné hranici legality, zda vědomě zkouší, kam až může zajít. Může se také stát, že se soudní výklad určitého ustanovení ve snaze o interpretační čistotu vzdálí původnímu účelu takového ustanovení a společenskému konsenzu na něm. Takovou situaci ovšem nelze napravit tím, že orgány činné v trestním řízení přestanou toto ustanovení v jeho aktuálním výkladu respektovat. To je role pro zákonodárce, aby případně právní úpravu změnil tak, aby nadále svůj žádoucí účel plnila.

Nelze tedy vinit policii za to, že plní své zákonné povinnosti v souladu s aktuální judikaturou. Jinou otázkou je, zda i nadále postupuje stejně pečlivě a důsledně, jako při sérii realizací z roku 2013. I dnes se lze v ČR setkat s obchody, jež navenek jeví přinejmenším některé znaky, typické pro growshopy. Kapacity policie a systému trestní justice obecně jsou samozřejmě omezené a policejní priority se mění jak celkově, tak i v rámci kontroly drogové kriminality. Nicméně případná nečinnost ve vztahu k jednání, které bylo v nedávné minulosti předmětem důsledného postihu, by patrně jen podpořila úvahy o jednorázovosti či účelovosti akce z roku 2013. I s ohledem na pozornost, jakou tato akce vyvolala u veřejnosti, by takové riziko nemělo být podceňováno.

Citovaná literatura

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2012). *Cannabis production and markets in Europe. EMCDDA Insights Series No. 12*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2016). *EU Drug Markets Report: In-depth analysis. EMCDDA–Europol Joint publications*. Luxembourg: Publication Office of the European Union.
- Kamberský, P. (17. únor 2016). *Právo podle plukovníků? ‚Buzerovat‘ a zavírat*. Získáno 13. září 2018, z webu Lidovky.cz: https://www.lidovky.cz/nazory/kambersky-buzerovat-a-zavirat.A160217_095603_In-sport-nazory_sk
- Lipold, J. (7. listopad 2013). *Operace Receptář. Zátah na zahradníky jako za prohibice*. Získáno 12. září 2018, z webu Aktuálně.cz: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/nazory-a-komentare/operace-receptar-zatah-na-zahradniky-jako-za-prohibice/r~963ef86e47ba11e3951a002590604f2e/>
- Lipold, J. (13. únor 2014). *A co kdyby měl growshop Roman Janoušek?* Získáno 13. září 2018, z webu Aktuálně.cz: <https://nazory.aktualne.cz/komentare/glosa-a-co-kdyby-mel-growshop-roman-janousek/r~i:article:801490/>
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. 1. vyd.* Praha: Grada Publishing a. s.
- Národní protidrogová centrála SKPV PČR. (2005). *Výroční zpráva za rok 2004*. Získáno 17. května 2018, z webu Národní protidrogové centrály SKPV PČR: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-2004.aspx>
- Národní protidrogová centrála SKPV PČR. (2006). *Výroční zpráva za rok 2005*. Získáno 17. května 2018, z webu Národní protidrogové centrály SKPV PČR: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zpravy-2005-vyrocní-zprava-2005.aspx>
- Národní protidrogová centrála SKPV PČR. (listopad 2013). *Prezentace "Growshopy - realizace 4. - 19. 11. 2013"*. Nepublikováno.
- Národní protidrogová centrála SKPV PČR. (2014). *Výroční zpráva za rok 2013*. Získáno 17. května 2018, z webu Národní protidrogové centrály SKPV PČR: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-2013-pdf.aspx>
- Národní protidrogová centrála SKPV PČR. (2016). *Výroční zpráva za rok 2015*. Získáno 17. května 2018, z webu Národní protidrogové centrály SKPV PČR: <https://www.policie.cz/soubor/vyrocní-zprava-npc-2015.aspx>

- Šámal, P., Gřivna, T., Herczeg, J., Kratochvíl, V., Púry, F., Rizman, S., a další. (2012). *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck.
- Zeman, P. (2015). "Výroba" konopí z konopí? *Trestněprávní revue*(9), stránky 211-215.
- Zeman, P., Štefunková, M., & Trávníčková, I. (2015). *Drogová kriminalita a trestní zákoník.* Praha: IKSP.